[illegible]

॥ जातिमालावाक्यार्थः ॥

జాతిమాలా

౧ పాంయుక్తః॥ [illegible] ఘటత్వం జాతిః సాంగా ఖాంపాత్ ద్రవ్యం ప్రతి పృథ
ప్పృథం ఘట తావచ్ఛేదకతయాంత స్యజాతి తావచ్ఛేదః [illegible] బపాం శింద్రి
త్రివిశేషగుణాం వత్వం స్పర్శ శబ్దాన్యతరత్వం పాంత త్ అగు ఘ్రూం తరూ
స్వ తయాంతత్ర ఘటంతత్వ ప్వనవారా [illegible] కత్వ త్తెరితి చిత్ స్పర్శవద్వృత్తి
స్వ వృత్తి తాప్వత వసు [illegible] ఘటంతత్వం వృథి వాప్యవ తత్ప్వయ వృత్తి జాతిరేవ ప్ర
కారణం ఘట వృత్తి తావచ్ఛేదకత్వేతత్తి ఛ్యేః త్రవ్య పతి త్రవాప్యంత కంశపవతాప్యనమపాం
యసంబంధేన ద్రవ్యవ్యుత్తి బంధకతాప్య వచ్ఛేదకతయాంత్ర వాప్యభావకాకార్యతావచ్ఛేద
ప్రమవతదు ఘటంయకాం కార్యతావచ్ఛేదకం అన్నంరాగురువాప్యప్యభిన్న ణాంపాత్వ [illegible] త్వసంభవాపృ
విరహాంణాంత్రప్యత్వమారాయు విశేషగుణా భావాదితి పాం[illegible]వ్యం ఘటంతత్వస్య కారణ్యం తమసూంవాప్య
జయకార్యతావచ్ఛేదకతాప్వత్ అల్పతర రియ తాంఇకసాంఖ్యరణః కల్పకా ప్లక్తి వాంగు రుత్వ ణాం

జాతిపంచకం

౨

ష్పమూర్తత్వం జాతిరేవ మూర్తత్వే క్రియాం ప్రత్యేకాశ్యకారణం భావాత్ అతఏవ మూర్తత్వం క్రియాం సమవాయికారణతావచ్ఛే

బహుతరసాంఖ్యారణం ఘట్కణాం తత్కారణం త్వకపులాకుడయవపుత కాంక్షాశ్యసంఖారణ్యాక క్లుప్తిగా క్లుప్తికసాం గ్రః॥

ఘట్కణాం కాశ్యత్వసవచెబహుతకాం కాశ్యసంఘారణం ఘట్కణాం కాశ్యత్వసావృకపులాం తాయుక్తిసాం వేద్యాదిత్రిన పరం ॥

ఇతి ఘటం తత్వవి జాతి మూర్తత్వజాతాంకింపరాంగంవరమమ పుంత్వరిమాణం భిన్నపరిమాణం త్వత్వైపమూర్తత్వవ

పరిమాణం వవత్తిరితి పెర్గజవత్వపమూర్త త్వం జాతిరితి మిశ్రాః కిచిత్తు కర్మసమవాయికారణతావచ్ఛేదకతయా సిద్ధం జా

తి విశేషస్థితివేకర్తపమూర్తం సోపాద్యాయాః అతఏవ ద్రవ్యకారణ ద్రవ్యకారణాపాం విపరం గంభావః సామాన్యతొం ప్రత్యక్షకృతత్వే

విశిష్టతత్వక్తినమవేతతతం ప్రతితత్వక్తిత్వే సమవాయికారణం నృకారణతావచ్ఛేదకాపేక్షిగాదిః కల్పా సమ

వాయికారణత్వేపి భావాపేకరిత్యాత్వాదిసంఖ్యావాత్ గుణ శబ్దా ధార్మగుణవతాశ్యశబ్దా సమవాయికారణస్పర్శం ద్రవ్య

భిఘాతనస్యా కాశేత్రవత్వకత్వమితి పం కృత్క్రియాం ప్రతిసామాన్య అభిఘాతత్వేగాం సమవాయికారణత్వం వర్తతాం తా

కుశాంతాం ద్రవ్యభిఘాతేకకర్మాణ్యుత్పత్తేః అవితుకై జాత్యేకత్వతస్తైజాతి శబ్దజకేతావచ్ఛేదకాభిఘాత క్తైజాత్వవిరుద్ధ

సంతాంగతాం కర్మం అత్రప్రశబ్దజకేతాభిఘాతాంగంతరం కల్పాపత్తిః తత్రఏకస్మై వకర్మణియుగపదభిఘాతత్వయాం ఘట్య

ವಗಮಾಂತ್ಪ ಏಕಃ ಶಕ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕಸ್ಯ ಪರಿಷ್ಕೃತ ಶಕ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕತಾವಚ್ಛೇದಕ ಜಾತಿವ್ಯಾಪ್ಯಮವಾಂತರ ಜಾತಿತಾವಚ್ಛೇದಕತ್ವೇ ಜಾತ್ಯವಚ್ಛೇದಕ
ಇ ಖಿಲಾಂ ಅಭಿಧೇಯತ್ವ ಏವ ಶಕ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕಾಂಯಿತಿ ಚೇತ್ ನ ವಿಷಯತಾವಚ್ಛಿನ್ನತ್ವ ಶಕ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕ ಭೃತೇ ಇಮಿತ್ತ ಪವಗಸಂಯೋಗಸ್ಯ ಫಲಬಲಕಲ್ಪ್ಯ
ತಯಾಂ ತದಭಾವಾದ್ವ್ಯಕ್ತಿಶಕ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಿತಿ ತದ್ಧಾಂ ಅಭಿಧೇಯತ್ವೇ ಜಾತ್ಯಸ್ಯ ಫಲಬಲಕಲ್ಪ್ಯತಯಾಂ ಅಕಾಶವಿಜಾತಿಯುಕ್ತ್ಯಭಿಧೇ
ತಾಭಾವಾಂ ಪವಕ ಶಕ್ತ್ಯುತ್ಪತ್ತೇಃ ಪದಜಾತ್ಯಾಂ ಅಭಿಧೇಯತ್ವಸ್ಯ ಶಕ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕತ್ವೇ ಯತ್ರ ಪಶ್ಯತಾ ಕಾರಣಾಭಿಧೇಯತ್ವೇ ಕಾರಣಾದಿವಿ
ಪತಿತ ತ್ರಿಯಾಂ ತತ್ರ ಪಶ್ಯತಾ ದಾವಚ್ಛೇತ್ರಿಯಾಂ ಪತಿ ದುರ್ಲಭ್ಯಾ ಕಾರಣಾದಿವಿಷಯತಿ ತತ್ರಿಯಾಂ ಗುರ್ವೀಂಧೇ ತದಾ ಅಭಿಧೇಯತ್ವ ಜಾತ್ಯ
ಸ್ಯಾವಚ್ಛೇದಕತ್ವಾದಿತಿ ವಾಚ್ಯಂ ತತ್ರ ಕಾರಣಾದಿ ಪದಗಾದಿ ಸಂಯೋಗ ಏವ ಜಾತ್ಯವಚ್ಛೇದಕತ್ವಸ್ಯ ಕಾರ್ಯಮಾಂತ್ರವೃತ್ತಿ
ಜಾತಿ ತಯಾಂ ಕಾರ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕತ್ವಾವಚ್ಛೇದಕತ್ವೇ ತಾ ಧ್ಯಾಕಾರ್ಯಕಾರಣಾಭಾವಸ್ಯ ಅವಚ್ಛೇದಕತ್ವಾತ್ ಕಾರ್ಯಮಾಂತ್ರವೃತ್ತಿ ಜಾತೇಃ ಕಾ
ತಾವಚ್ಛೇದಕತ್ವೇ ಯುವ ಸ್ಯ ಸಕಲಗ್ರಾಹ್ಯ ಬೀಂ ಮಾಂಸಾ ಪ್ರೇಷಿತ ಜ್ಞಾಂ ತಜ್ಞತ್ವೇ ಅಪೇಕ್ಷಾ ತುವಸಸ್ಯತಾಪ್ಯಕ ಕಾರ್ಯೇ ಯಮಾಂ
ಸುರೀಂ ಧಾತ್ವಸ ಪವಾಯಸಂಬಂಧೇನ ಅಭಿಧೇಯತ್ವೇ ತಾ ದಾಂತ್ಸ್ಯ ಸಂಬಂಧೇನ ತ್ರುವೃತ್ತು ಪೈವ ವಾ ತದವಚ್ಛಿನ್ನಂ ಪ್ರತಿಕಾರಣಂ ತ್ವಮಸ್ತು ಇತಿ ಮ

గంథక్షే.

తిరిక్తజాత్యాసర్వత్రైవకార్యోత్పత్తిపూర్వమంతత్తాంకకరత్వరిష్వంఘటాంగాంకంతవవగాంతుంతాదృభిన్నాంతన్నైవచమవితాద
తిప్రసంగస్యాక్తత్రమున్నైవకారణాసాంధితివాచ్యంఅభిన్నాంతత్వ్యకారణత్వైకాంఘకత్వమాంద్యాయువి గమగాంవిరహంప్రసంగా
ద్యసంధిగ్ధప్రభిహారకత్వస్యావిశేషాత్ యతాంశకత్వవహర్తత్వంఘసాంమాంకృదాభృత్తే కక్లప్తిగాం క్లప్తే కవాంగురుత్వక్లృప్తాంతా
కాత్వస్యవటతాద్యాకారణాంకృక్లాంకారణాంత్వకల్పగాంగుడయుదత్ అల్పతర యతాంజకకత్వవ్యవహారాంసాంకారణాంకక్లు
ప్త కఅక్లృప్తకవాం గురుకృక్లృగాంకారణత్వేసుపటిబహుంతరతతాద్యకారణసంబకారణత్వకల్పగాం గుడయాంస్తత్తదేవభవిష్యాబాం
ర్యాదిజకలప్రాపటాంగాదికతత్తతాద్యత్ అభిఘాంతత్వంప్రవృత్వంబబహుంతరాంజకకసాంకారణం ఎత్రైకసాధ్యమవషాంతర్యాప్తాతజ
కసాకంతవకగాంతుంగాభిఘాంతసతాద్యత్ ఎకనిష్టైవాకాంక్షే అజకసాకంతదండాద్యభిఘాంతస్యక్రాజకకతాప్యగాతాంతాం
శ్వసంబంధకత్వకృత్వేకకారణత్వమభితసవకోయి తత్తయాంధిశ్వేరాంబతవిశేషణాంతావిశేషణాం పయాంతర్గమాంత్రనైవధి
గసాంధితాదత్తభాంచ బిలమివప్రవ్యంతాంకృశవిశేషణాంత్వనమవాంయోంభయయుజితసాంపాంగాంథికతాద్యప్రతాద్యకత్వా
కర్శ్యాంవథాంయుకమవఅకంతసంసారెకవ్యక్తైవసవ్యధిశ్వేశ్వంకస్యబిత్వర్శ్యోత్పత్తే రితివాచ్యంధిత్తిరాంబితవిశేషణాంతావిశే
ష. కృతాంకాశ్వేమపెక్ష్యగురుతయాంతాంకాశ్వేసంబంధే మయాంతర్గత్వేకారణత్వస్యైవలఘుత్వాత్ సంబంధమాంత్రనైవ

గగనాదిషు ప్రామాణ్యనిశ్చయాత్ కార్యోపాదానత్వస్య పరిహారాభావాత్ తాదృశవిశేషణతాసంబంధేన ప్రత్యక్షకారణత్వం
పృథివీత్వజలత్వాదినా చేత్ తత్ర విశేషాభావేన అన్యత్ర కార్యకారణభావప్రసంగాత్ సమవాయికారణత్వే కారణత్వాక్రాన్తస్య పృథి-
వీత్వజలత్వాదికసమవాయివిశేషణాపత్తేః ; అత్రైవ తత్ర సమవాయికారణత్వస్వీకారే ఏతేన తత్త్వాదవచ్ఛిన్నప్రతియోగిత్వేనైవ
కేవలకార్యతాసంబంధేన కారణత్వమస్తు తథా చ తత్ర కార్యాణాం కేవలమేవ ప్రత్యక్షం కేవలకాలికసంబంధేన ప్రతియోగితాం
అన్యత్ర సంసారిణః పృథివీవచ్ఛిన్నస్య వృత్తిత్వే తద్వృత్తిత్వేన కాలికసంబంధేన కారణకారణత్వస్య న స్యాత్ విరుద్ధ-
త్వాత్ కాలికసంబంధేన గగనాదిషు ప్రామాణ్యనిశ్చయాత్ కార్యోపాదానత్వస్య పరిహారాభావాత్ ప్రత్యక్షే కేవల కా-
౬ లికకారణత్వం పృథివీత్వజలత్వాదినా చాభిహితత్వేన చరత్వగుణత్వత్వేన తాదృశేన తత్ర విశేషాభా-
వాపత్తిః కార్యం సమవాయికారణత్వం జాతిః ; తథా చ సమవాయికారణత్వం ప్రత్యక్షే కార్యప్రవృత్తిత్వేన తద్విశిష్టేషు తత్ర విశేషాభావః ; తద్ధర్మ-
వచ్ఛిన్నం ప్రతి సమవాయసంబంధేన విశిష్టకార్యత్వేన కారణత్వస్య సమవాయవృత్తిత్వస్య విలక్షణకార్యత్వే ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వ-
విశిష్టత్వజన్యతావచ్ఛేదకజాతిమత్త్వేన సాంకర్యసంభవాదితి చాస్యాం తస్య ప్రతి తత్ర అనుభవసిద్ధత్వసమవాయికత్వే

జాతిబాధకా

౪

తద్విత్వావధేరివత్రింయాం త్రుతి ఏకతాప్యధివృత్తి ధర్మస్యావ్యవ్యధాణి జ్ఞతాప్యత్ప్రాం వాం ణిశాకానుమేకతావ్య కాకక్షజకతాన్యవస్థే
రేవిరవరదితావ్యవః తదనతకర్మాభావస్యవక స్వత్వస్యకార్యతావస్థేదకతావ్యతక్షవతి కర్మాంతరాంశత్వతావ్యకక్షతావ్య
గ్రీద్రంత్రుతి కర్మాభావత్వేక కారణంత్వస్య ఆవశ్యకతావ్యతకవింకా శ్యవాంత్రవృత్తి జాతిస్వమవాయికారణంకార్యతావచ్ఛేద
కేరియమమహాంశాభావంతద్ధానత్వగమితితోర్ప్య ప మితిత్వశాబ్దతావ్యవదిగాంభాంక్ష్ణు షతాప్యవిగాంభాంత్వాదికార్యతావ
చ్ఛేదకతావ్యవతాప్యత్రుకంతకార్యకారణంభావవ్రసంగాచ్చేతావ్యాప్తౌత్రియాంత్రతిపాదమాంగ్యతాంఅభిధూంతత్వేక వానమ
వాయికారణంత్వం కథం జాత్యేకత్రియాం వృత్తి బేదేకత్రియాం నంయోంగయోంః కార్యకారణంభావస్యవి భిన్నకర్మయాం తత్వే
జాత్యవాప్యవృవిరుద్ధభేదేకత్రియాంజకృతావచ్ఛేదకాభిభూంతేక ప్రక్రంతత్రైజాత్యకల్పనావత్తేః భాంతకర్మాన్యభాంగుపప్రత్యే
కర్మాసమవాయికారణం స్యదంశాందృభిధూంతే సావ్యవ్యకాశే ఆవశ్యకతావ్యతతేత్రిక్రియోంవృత్తివాంరణయమూంత్ర
త్వేకసమవాయికారణంత్వవాంవశ్యకంకేసాంమాంగ్యతాంఅభిధూంతత్వేకఅసమవాయికారణంత్వేవత్వతాంవాంపవిత్వ
గాందృభిధూంతేకకర్మాంత్వత్తిత్రసంగస్థితివాంప్యంకేక్షణాంః వాప్యప్రవృత్తిత్వేకయమేకకర్మాపధాంకసాంప్యత్తెబకవాంకాప్యవదవేయ

ಪಾಂ ವಖಿದೇಶ ಅಭಿಘಾತನತ್ವಾತ್ ಯಥಾ ವೃತ್ತಸ್ಯ ಪತಿಂಸ್ಯ ಯಥಾ ವ್ಯಧಿತಿ ಕತ್ವಾವಾಪ್ಯವೃತ್ತಿತ್ವಾತ್ ಯಥಾ ವ್ಯವಸ್ಥಾಯ ಗಾವನಶ್ರೇಸುಪ್ರಕೃತಾವ್ಯತ್
ಸ್ಪರ್ಶೋ ದಗಾಭಿಘಾತಾತ್ಪ್ರತಿ ಸ್ಪರ್ಶಸ್ಯ ನವಾಯುನಂಬಂಧೇ ಹಿಂತು ತಂಥಾ ಗಾನಾತ್ತ ಯೋ: ಸಂಭವ: ಮೂರ್ತತ್ವಾತಿರಿಕ್ತ
ಜಾತಿಕಲ್ಪನಾಮವೇಕ್ಷ್ಯ ತದುಭಯಂ ಪ್ರತಿ ಸ್ಪರ್ಶ ಕಾರಣತ್ವಕಲ್ಪನಾಯಾ ಏವ ಲಘುತ್ವಾತ್ ಅಭಿಘಾತತ್ವ ವಕ್ತವ್ಯವಮವಾಯಿ
ಕಾರಣತ್ವಮಿತಿ । ಯೇ ಮವಾಂಗಾಭಾವಾದಿತಿ ವಾಚ್ಯಂ ಮ । ಖಗೋ ದಗಾಭಿಘಾತಾಭ್ಯವಗಮೇ । ಸ್ಪರ್ಶಸ್ಯ ತತ್ರ ವ್ಯಭಿಚಾರಾತ್ ಗೋ
ದಗಾಭಿಘಾತಯೋರುಭಯತ್ರ ಸ್ಪರ್ಶಸ್ಯ ಕಾರಣತಾಕಲ್ಪನಾಮಪೇಕ್ಷ್ಯ ಮೂರ್ತತ್ವಯಾ ಪಾ । ಉಕ್ತ ಜಾತ್ಯಾ ಕ್ರಿಯಾಂ ಸಮವಾಯಿ
ಕಾರಣತಾ ಕಲ್ಪನಾಯಾಂ ಏವ ಲಾಘವ್ಯಯ್ಯತಾವ್ಯಕ್ತಸ್ಪರ್ಶಜನ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕತಯಾ ಗೋದಗಾಭಿಘಾತತ್ರೋಃ ಯ ಸಾಧಾರಣ್ಯೇ ಕಾ
ತಿಕಲ್ಪ । ಬಿ । ಗಮಗಾವಿಶೇಷಣಾಂ ಕ್ರಿಯಾಂ ನ ಸಮವಾಯಿ ಕಾರಣತಾವಚ್ಛೇದಕತಯಾ ಮೂರ್ತತ್ವ ಜಾತ್ರೆ ಶಪ್ರಮಾವ್ಯಾಪಾತ್ಯಾದಿತ್ಯಾ [illegible]:
ತದಪ್ಯನತ್ ಕ್ರಿಯಾಂ ನಂಯೋಗಕಾರ್ಯಕಾರಣಭಾವೋ ಹಿ ಯಯುಕ್ತ್ಯಾ ನ ಸಮವಾಯಿಕಾರಣಂ ಸ್ಯತತ್ ದ್ಯವೃತ್ತಿತ್ವೇ । ಸ್ಪ ನಮವೇತ ತತ್ತಾಪ್ಯಮಾ
ಸ್ಯಂ ಪ್ರತ್ಯೇವ ಹಿ ಮತಾವ್ಯವಚ್ಛೇದಕತಯಾ ತಷ್ಪ್ರಕ್ರಿಯಾ ವಯಾಂ ಸ್ವಪ್ನಶ್ರೇಷ್ಠಕಾರಣಂ ಬಾಧಾದಿವಗಗಗಾಪೋ ಕಃ ಸ್ವೋತಾಪ್ಯದಾ ನಂಭವಾತ್ ತತ್ರ
ಸ್ಪಾರ್ಶನ ಸಮವೇತಾತಿರಿಕ್ತನ್ಯ ಕರ್ಮ ಗೋಚಾಂ ಅವ್ಯಕ್ತೀಕತ್ವಾದಿತಿ ಸಮಾಂಸ: ॥ ಮೂರ್ತತ್ವಜಾತೀ । ರಾಂ ಕರಣಂ ॥ ಗಾಲ ನತಾಂ ಯಾಂ: ಜಾತಿತ್ವ
ಕಿಂ ಮಾಂಗಂವಿ ದ್ಯಮಾಂ । ಕ್ಷ್ಯ ವನ ಭ ಕ್ಷತ್ರ ವೃತ್ತಿ । ಮಿತ್ತ ತ್ವ ನಂಭವಾತ್ ಘಟ: ನಗವಟ: ವರ್ಣ ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರತಿತಾ ವಳವಿ ದೃವಾಂ । ತೃಪ್ತ ಪ್ರ

కారతయాం ఘటపట తాదాత్మ్యత్ జాతి స్సతి అభావత్వస్య తాదృశ ప్రతియోగితా వివక్షా తత్రాభిన్నసమవాయసంబంధేన తాం ప్రకారకత్వస్య
అక్షైరితి చేత్ తత్ర మీమాంసకాభ్యుపగమయుక్త్యా కాలాభావత్వాభావాభ్యాపకత్వావచ్ఛిన్నత్వావచ్ఛిన్నత్వాజాతిః తంతు విప్రమాణత్వమేవ సమవాయత్వం సా
మాన్యం ద్వివిధం పరమపరం చ తత్ర పరం సత్తేతి వైశేషికవిభాగస్య రీత్యైక్త తాదృశ గోదధ గోవ్యాప్య తాదృశః కారితుత్వం సం
ప్రతి ప్రతియోగిసొంజకతాపఖ్యదకతయ్యేవ సత్తాం జాతిబద్ధః యత్ర ప్రతియోగితా సంబంధే ద్వంపూత్తి సత్రతా దాక్ష్య
సంబంధేన ద్వితీయం సామాన్యం సామాన్యాభావప్రతాదృశ తాదృశత్వ ధ్వం సత్వే ప్రతియోగిధ్వం సయోః కారణ్యకారణభావాత్ అద
ప్రాగభావత్వం సన్యభిచారః ప్రాగభావే సత్తాం జాతివిరహాత్ ప్రాగభావత్వం సామాన్యవిధః ప్రతియోగిభావ ధ్వంసత్వం
సప్తత్రభావ పాద్యవృత్త ధ్వంసత్వస్య తాదృశ పఖ్యదక తాదృశ వ్యవచ్ఛిభావ రసం భవః వృత్తియోగ్య ప్రతియోగిధ్వం సస్వప్రతి
యోగితాసంబంధే ప్రాగభావే సత్వ విశత్రతే సంబంధేనావృత్తి విరహాత్ సవిషయాంతిరికే పదార్థస్య అవచ్ఛిన్న తస్యాన్యవృత్తి వస్తు
వృత్తి వృత్తి యద్యామాత్ ధ్వంసత్వ సత్వబద్ధం ప్రతిసత్వే కారణత్వేకల్పకే కారణభావాదివ తత్రాంత్యత్వసంభవాత్ ప్రతిబంధ్యం భావత్వ
వృత్తాతిరిక్త ధ్వంసత్వమాం గాభావాత్ భావాభావసాధారణ ధ్వంసత్వే వైశాల్యహాత్ ప్రాగభావ ధ్వంస సాప్తాతిరిక్త తాదృశ్యప
తేక ప్రతియోగితావచ్ఛిన్నతి చేత్ ప్రాగభావాదివ్యావృత్త ప్రతియోగితాయాః కార్యతావచ్ఛేదక సంబంధ తాదృశ ప్రాగభావే సా

ణాభావాప్ప[illegible]త తథాచ ప్రతియోగిత్వం నయోః స్వాధ్యైస్సంమాత్వకాలత్వకాలీనాభావే మాణాభావః సమానకాలీనత్వ
వృత్తిశరణాంణాశవృత్తికాం వరస్వరప్రతియోగిషు పరస్పర వృత్తి స్వాశ్రయాన్వర్తి పారణేయతస్తాశవృత్తిత్వావచ్ఛిన్నప్రతితత్ప్ర
తియోగి స్వవృత్తిత్వేచెంతుత్వస్యావచ్ఛేదతయాంతదాకాంక్షాతత్వం నప్రతియోగి సోంహేంతుత్వప్రవాంజన్యావచ్ఛిత్తేః వృత్తిస్వాశ్రయ
యాన్యావచ్ఛేదకావచ్ఛేదకతుతాంద్యైశప్రపాదస్యచెంతుత్వాత్ అనమపాయిహారణాంణాశాదేః స్వప్రతియోగిజన్యత్వాదిసం
బంధే అన్యవహితత్వాంత్వకాలప్రతియోగి స్వేతయాం ప్రవృత్వాదిగాశకత్వాద్వేవం అతీతాంగతప్రవృత్త్యాదౌణాంగావత్తి పా
రణాంసంశ్వాస్త అన్యవహితపూర్వకాల అతీతాంగతవృత్తిస్వాత భాణేతత్రతేదాణాం ప్రతియోగిజన్యత్వాదిసంబం
ధే అనమపాయిహారణాంణాశాదేశత్వాత్సంబంధాత్వ అతీతానాగతత్వాదిదశాయాంను వృత్తితానాగతవృత్తౌ సమవాయ
విశేషణత్వప్రతియోగిత్వవిశేషణత్వసంబంధేషాం త్వభావవత్వానాదిమత్వవత్వప్రతియోగిజన్యత్వసంబంధే అనమపా
యిహారణాంణాశవత్వమపితత్రాస్తేవదాశజన్యత్వయోః [illegible] అపాయ్యవ్యవృత్తిత్వవిశిష్టత్వహింజన్యత్వంజనక
త్వంపాప్యవ్యవృత్తిత్తిశక్తితస్యాపేతాం అభ్యుపైతితిపాఠ్యం తథాచ స్వప్రతియోగిజన్యత్వకాల అతవిశేషణత్వాభావయు

జాతిమాలా

౬ సంబంధేన అన్యత్ర హీత పూర్వ్యకాలత్ర ప్రతియోగినిష్ఠతయా అనుపాయి కారణతాశత్ర వ్యాపకతావచ్ఛిన్నగమాశ్రి
త అంగీకృత్రవ్యాపకాపత్తివారణాయ భావపదత్తి త్రికత్ర కార్యకారణభావకల్పనామపిశృత్రశ్లుప కార్యకారణభావేనా
రణాదావపి అవచ్ఛేదకసంబంధత్వేనాభావే అతివిశేషణాత్ వ్యత్రవేశశ్చ వైలక్షణ్యస్య ఇతి చేత్ ఏవం అత్రతాంశానగత కృతిర్గాణకా
రణీయ సంపాదిత జ్ఞకృతేః త్రయాంత జ్ఞకృత్సయోగయోః సంయోగత జ్ఞకృతివిభాగయోః తద్గతజ్ఞకృతత్వమయోః విభా
గ [illegible] త త్రయోః ద్వయసంయోగయోః నాశ్యనాశకభావేషు జాతేర్గౌరవారణాయ అవయవనాశ్యనవేతనాశయోః నాశ
శ్యనాశకభావేషు బహుషు నాశకతావచ్ఛేదకసంబంధేషు అవిశేషణాత్ మపిశృత్రప్రతియోగినిధ్వంసయోః ధ్వ ప్రవేశ
౧౧ ధ్వంసత్రికత్ర కార్యకారణభావకల్పనాయాం ఏవ లఘుత్వాత్ అత్రకృతాం అత్యంతతత్ స్పృహణాం తృశబ్దనాశ్యకత్వేనయే అత్ర
శబ్దే ప్రవృత్తి త్ర్యణాం త్ర్యనాశవారణాయ తయోర్నాశ్యనాశకభావేన నాశకతావచ్ఛేదకసంబంధేన అతివిశేష
ణాంతాంత్రవేశాపత్తేశ్చ తాన్యపేయః తదనంతర జకృత్వజకత్వయోః వ్యాప్యవృత్తిత్వవృత్తితత్వాదిదశాయాం తత్సంబంధేన అనవ
వాయ కారణాకాంశాదేర వ్యాప్యవృత్తిత్వాచ్ఛిన్నగమాత్ ప్రతియోగిధ్వంసయోః సామాన్యతః అతిరిక్త కార్యకార

ణాభావకల్పనాయామపి జన్యప్రతీతత్వాదిదశాయాం అత్ర తాదృశవృత్తౌ స్వప్రతియోగిజన్యజన్యత్వసంబంధేన అసమవాయికారణం
గాభావేరసత్వకల్పనాయాం ఏవ శ్యాయ్యత్వాత్ ఇదానీం సామ్యవృత్తిః స్వప్రతియోగిజన్యత్వసంబంధేన అసమవాయికారణంగా
శవతీత్యాది ప్రతితేరిత్యస్తు తథాపి [illegible] తథాపి తన్నాశాత్తత్సమవేతజాతేర్నాశకారణతయా సమవాయినాశసమవేతనాశ
గాం కార్యకారణభావేషు తత్తత్సమవాయివృత్తిభేదేన అనంతేషు స్వప్రతియోగిసమవేతత్వసమవాయస్వప్రతియో
గిజన్యత్వస్వప్రతియోగిసమవేతత్వకాలికసంబంధేన తృతీయయా కార్యకారణతావచ్ఛేదకసంబంధత్వకల్పనాయామపి
స్వప్రతియోగిత్వం వ్యయోర్వ్యధికారకార్యకారణభావే [illegible] వలభూయస్త్వాభావాత్ సమవాయినాశసమవేతనాశయోః
సమవాయివృత్తిభేదేన కార్యకారణభావభేదస్య వాచ్యత్వాత్ తయోరపి సర్వసాధారణ్యేన కార్యకారణభావస్యైవ వాచ్యత్వం
ప్రతిపాదితత్వాత్ ఏకస్యైవ కార్యకారణభావే కారణతావచ్ఛేదకసంబంధగౌరవమపి ఐక్యాతిరిక్తకార్యకారణభావ
కార్యతాయామేవ జన్యత్వాత్ [illegible] సమవాయిత్వేన నాశత్వావచ్ఛిన్నం ప్రతి కాలికసంబంధావచ్ఛిన్న స్వప్రతియోగిస్వ
నికరణత్వసంబంధేన కాలికసంబంధేన స్వప్రతియోగిసమవాయినికరణ్యకాలావచ్ఛిన్నత్వసంబంధేన ప్రతియోగి

౧ క్షేత్రీయాం సర్వత్ర పదార్థప్రతియోగికసంశయస్య సంశయత్వేన జనకతావచ్ఛేదకతాం గగతత్రప్రాప్యాదిరేవ మహాయి కారణం గ
తాదిగంగాంశసంభవాత్ తత్స్వమితి జాతేర్యస్తానం సంభవాత్ తత్రాప్య వదేవ పూర్వకాలతేసంబంధేన సంశయస్య అత్యంతమ
సంభవితాత్ [illegible] తాదాత్మ్యప్రతియోగిత్వేషు ఉత్సమానాధికరణప్రత్యాసత్త్యా ప్రతియోగిత్వం నయోర్భేద
త్తే సామానాధికరణ్యకారణాభావాత్ పుష్పవత్సు పుష్పాత్ తాదాత్మ్యసంబంధేనాపి అసంగత వృత్త్యేవ విశేష అవ్యవ వి
తే పూర్వకాలతిసత: సత్వస్య మహత్వాప్యత్ [illegible] తాదృశగుణత్వరాతిరిక్తకార్యకారణభావకల్పనేతి మహరాత్యం ప్రతియో
గిత్వం నయోర్భేదం కలఘుతరసామానాధికరణ్యకారణభావేతి తాదాత్మ్యం ప్రతియోగిత్వం నయోర్భేదం క [illegible] సామానా
ధికరణ్యకారణభావే స్వస్య కాలికత్వాపత్తి భియాం ప్రవృత్త్యవరతావరత్వా [illegible] ద్వ్యసమవాయి కారణంగాంశగాస్యేహం త్రంత్ర-
త్య సమవాయికారణం స్వకార్యసహభావేనపిం తత్వస్య తద్ధియాం పాంశజకృతిగాంశనాం తావదేహే నంయోగ నయోర్భేదస్య
స్వసమానాధికరణ్యసంశయ వృత్తి త్వస్య వృత్తిరూపతావ్యాప్యత్వశత్రితయసంబంధేన అగ్ని సంయోగసంశత్వస్వాంశల్పనా
మపేక్ష్య సామానాత: తాదృశసంశయసంశయ భావకల్పనే కైవలఘుయ్య [illegible] తి బహుప్రతి పాదితత్వాత్ విశేషస్య సంశయ

భావే కైవఙ్కాం ధివత్వా శ్యమాంత్రస్య ద్విష్ఠగాం మాంత్ర స్వాయిత్వవాం రణత్ [illegible] నత్వావఛిన్నం ప్రతిత్ర వృత్త్యే గమవాయాం కా
రణాంతయోః సమవాయ కారణం కార్యతావఛేదక తయైవ లాంఘవాత్ సత్తా జాతి సిద్ధిః జన్యత్వస్య ప్రతియోగితా సంబంధేన
ప్రాగభావవత్త్వరూపం వస్తుత్ర త్వేతేన సంబంధేన ధ్వంసవత్త్వరూపం వవత్త్వ సత్తా జాతిమపక్షే వృగురుత్వే కార్యతా అనవిశేషణతయా ఘట
తాద్వి మత్త్వరూపం దాయవి గమనాం విశేషం గ్రస త్వేశకా కృతావఛేదకతావ్యసంభవాత్ [illegible] తఎవ సముతేవత్త్వ మిళి కార్యతా
వఛేదకం అత్వసాంధాం రణాంతయోః సత్త్వం కధం కార్యతావఛేదకం [illegible] జన్యసత్వం కార్యతావఛేదకం తజ్జకా అనసంబంధే
సత్తా పత్త్వం క్షుప పదాంధ్ర మాంధాయ కల్పే యవ్య పదాంర్థే స్యవి గమనాం విశేష భాంవే కా అనసంబంధే ఘటత్వ పట తావ్యధిన
త్వమాం దాయటే వి గమనాం విరమ భాం వాంచితి పాంస్యం కా అనసంబంధే న త్వస్య కార్యతావఛేదకత్వే తస్య సమవేతత్వాప్రభ
జ్ఞాతి తిళ్ళ త్వవార్య్వ వృత్తాంగు రుధర్మ గాం కార్యత్వసంభవత్త్వ తత్రాస్య కారణం ధర్మేణాం కార్యత్వ కల్పగాం దయాం తజ్జన్యతావచ్ఛే
దకతాం యాం మకళ పేవాం యుకా అనవిశేషణం తాన్వయయసంబంధేన జన్యతావఛేదకధర్మవత్త్వ స్య ప్రత్యు జన్యవ్యవహారః యాం
మకతావత్ త్వయాం త్రస్వగుణాయాం స్సత్తావత్త్వ ఖతాం ధృశ వ్యవహారాం గం భవాంత్ [illegible] తాం ధృశకార్యకారణం భాంవేమాం కాం ౫౮

జాతిమాలా

౮

కాభావః ద్రవ్యగుణకర్మభిన్నత్వే సతి అసమవాయికారణత్వవిశేషత్వోపాంతు తావ్యవశ్యకత్వయో తదభావాదేవ గుణకర్మణా
ద్రవ్యగుణకర్మాదశసంఖ్యాదిత్రివ్యాప్యం భావకార్యగతం సమవాయికారణత్వేయుమితాదృశకార్యకారణభావ
స్యావశ్యకత్వాత్ తాదృశకార్యకారణభావాశ్యభ్యవగమే అవయవత్వేలతాప్యదికా అవయవిలేంద్రవృత్తివదవయవవృ
త్తి గుణకదావయవిలేంద్రవృత్తిప్రసంగాత్ స్వాశ్రయసమవేతత్వసంబంధేన అవయవిలేంద్రి: నవ్యాత్ [illegible] స్వసమవాయిసమ
వేతత్వం స్వసమవాయిలేశ్చ సమవాయప్రతియోగిత్వం తస్య ప్రతియోగిత్వభిదేవిభిన్నం తథా చ ద్రవ్యేష్వసమవాయిసమవేత
త్వసంబంధేన వేలేంద్రదిసంద్రవ్యవయవిలేంద్రి: హేంతు తయోః కావయవవృత్తి గుణకదాలేంద్రవృత్తి రితివాచ్యం సమవా
యప్రతియోగిత్వం హీనసమవాయిద్రవ్యవృత్తి భేదాదేవ విశిష్టం తత్ప్రతియోగి భేదే గౌరవాత్ [illegible] స్వాశ్రయసమవేతత్వ
విశిష్టద్రవ్యత్వసంబంధేన లేంద్రదేరసమవాయికారణత్వమితి వాచ్యం స్వాశ్రయసమవేతత్వయో విశేషణవిశేష్యభా
వవిరహగమకాభావేన గుణకర్మతరకార్యకారణభావాపావశ్యత్వదపేక్ష్యయోః త్తే రూపేణ ద్రవ్యవ్యసమవాయికారణతా
యాం లఘుతావ్యత్ [illegible] స్వాశ్రయసమవేతత్వస్వాశ్రయవృత్తిద్రవ్యత్వాన్యతరసంబంధేన లేంద్రదేరసమవాయికారణం

త్వమితి వాచ్యం ఫలీభూతాభిలాషాం కారణం గుణం పూర్వకాణాం నత్వసాధారణకారణతావచ్ఛేదకకోటిప్రవేశోత్తరయ ప్రవృత్తి ప్రవృత్తిత్వమ
పక్షేపి నత్తావచ్ఛిన్నం ప్రతి ప్రవృత్తిత్వ ప్రకారకారణతాకల్పనాయాం ఏవ లఘుత్వాత్ తద్భావ తత్త్వత్తియాం కిం శక్తిభాగాత్వం
యోగోత్పత్తేః ఘటోత్పత్తేరపిశేషయోజనాశ్రయాణాం వపదాత్ తత్ర ప్రవృత్తి సమవేత సత్త్వం ప్రతి తత్ర ప్రవృత్తి హేతుతావ
శ్యకత్వయోస్తత ఏవ నభావ కార్యాన్తరం సమవాయికారణత్వే యమ వ్యయా అవిశేషేణ సామగ్రీభావే అవయవవృత్తిగు
ణోత్పాదేకారోత్పత్తౌ తద్వచనం ఘటేతి సమవాయికారణత్వసాధ్యంతత: తథా కారణత్వసామాన్యాభావాదితి వాచ్యంతత్త
ప్రవృత్తి త్వేన సమవాయికారణత్వవ్యభిచారమేవ కార్యసహ వర్తితయాసాధ్యంతత: సత్తావచ్ఛిన్నం ప్రతి ప్రవృ
త్తిత్వేన సమవాయికారణత్వస్యావశ్యకత్వాత్ విశేషదర్శన ప్రవృత్తిగానుపత్తిరనోత్పత్తి గుణకర్మగోచరశక్తిగా వ
త: వతదాత్మ్యరూపేణ తత్తత్ప్రవృత్తిత్వేన సమవాయికారణత్వేపి కార్యసహ వృత్తిత్వం ప్రవేశ్యతాం ప్రవృత్తిగుణా
కార్యస్యభిన్న సమవాయికారణగామేవ సమవాయి విశేషతయా కార్యసహ వృత్తిత్వేనో మత్వము పయతాం కిం సమవా
యికారణస్య అతిరిక్త సామాన్యత: కారణత్వేతి వాచ్యం అగం తావత్ తత్తత్ప్రవృత్తిత్వేన సమవాయికారణతా

కాతిపాలా

తాంసుగుణం ... తక్షణోయం రసమవాయికారణంతాంసువాం కార్యసమవేతత్వమపేక్ష్యలాఘవాంతాదృర్యసమవే
త్తి తయాంప్రవృత్త్యోనత్వగాంతిరిక్తఏవకార్యకారణభావకల్పనాయాంఏవలఘుత్వాత్ ... త్వాంవవాంవిగుణంకర్మాణి
యవృత్తిత్వతాంజాతిబాధావబత్తిసాధ్యః ప్రవృత్తిత్వప్రమాణంసంభావః క్షణికతావాంరసయప్రవ్యంప్రత్యసమవాయితా
రణంసన్నిఖకార్యసమవృత్తిత్వేనసమవాయికోతేయంహేతుత్వసాధ్యవత్త్వకత్వాదివాంవయువిగాశకాతత్రప్రాబృత్వాదివా
రణంసం. జ్ఞానేతత్రసమవాయికః కార్యసమవతిత్వేహేతుతాభావేబక్షతివిశవతా ... భావకార్యస్యసమవాయి
... త్వేయువర్గంగుతేలాంక్షకప్రవృత్త్యాబసమవాయిజన్యత్వవర్గంవక్ష్యకమితివాచ్యంతాదృశ్యేయమువర్గంగాభావాత్
తత్త్వప్రవృత్తిప్రవ్యసమవేతంప్రతితత్ప్రవృత్తిత్వేనసమవాయికారణతావామాందాయ్యవత్రప్రవృత్తిసమవాయిజన్యత్వాకా
...తిత్త్వగాంససాంవర్గంస్వంప్రతికార్యసమవేతిగాంశస్యహేతుతావదివప్రవృత్తిక్షణికతాపత్తివారణాయసంజ్ఞావాత్
అసమవాయికారణంస్వతత్రకార్యసమవతిత్వేహేతుతాపత్త్యకత్వవర్గంగాభావాంతితాపత్తుః ... ప్రవృత్తిస
మవేతంప్రతితత్ప్రవృత్తిత్వేనసమవాయికారణం ... యుక్తాత్వఆవశ్యకస్యకార్యతావచ్ఛేదకత్వమ్ వత్రవాచ్యత్రయసంధా

ರಣಾಂ ಸತ್ತಾಜಾತಿಶಕ್ತಿಃ ತತ್ತದ್ವ್ಯಕ್ತಿಸಮವೇತಸ್ಯ ಕಾರ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕತ್ವಗೌರವಾತ್ ತತ್ತದ್ವ್ಯಕ್ತಿಸಮವೇತತ್ವಾಪೇಕ್ಷಃ ಕಾರ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕತ್ವೇ ಚ ತತ್ತ
ದ್ವ್ಯಕ್ತಿಸಮವೇತಯೋಃ ತ್ರ್ಯಣುಕಯೋರ್ವ್ಯಭಿಚಾರವಾರಣಾಯ ತತ್ತದ್ವ್ಯಕ್ತಿವೃತ್ತಿತ್ವವಿಶಿಷ್ಟಸಮವಾಯಸ್ಯ ಕಾರ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕಸಂ
ಬಂಧತ್ವಸ್ಯಾವಶ್ಯಕತಯಾ ತತ್ತದವಚ್ಛಿನ್ನಾಯಾಃ ಕಾರ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕತ್ವೇ ಚ ವ್ಯಕ್ತಿಭೇದೇನ ವಿಶೇಷತಃ ಜನ್ಯತ್ವಸಮವೇತಯೋಃ ಕಾರ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕ
೯ ತ್ವೇ ವಿಗೌರವಾತ್ ಕಾರ್ಯತ್ವಸಂಬಂಧೇನ ಘಟತ್ವಪಟತ್ವಾದಿಕಮೇವಾಯ ವಿ ಗಮಕಾವಿಶೇಷಂ ಗ್ರಸ್ತಾಪ್ಯಪ್ರಸಕ್ತಾಯಾಂ ಕತ್ವಾಂಶ
ರಣಾಂ ತ್ವವಿಯಾಕಾರಕಾರ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕಸಂಭವಃ ತಥೋಕ್ತ ಮುದ್ರಸ್ಯಾಂ ಅಕ್ಷಿಪಂಗುಣಾಂ ತ್ವಮಿಶ್ರತ್ವಾತ್ ಕಾರ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕತಯಾ ಶಕ್ತಿ ತಾಂಕ್ಷ
ಮಿ ವತತ್ತಿಯಾಂ ಧಿಕ ಸಂಯೋಗವಿಭಾಗಾಂ ತ್ವತಃ ಪೂರ್ವೋಕ್ತರಿತ್ಯಾ ಯಮಸಾಧ್ಯವಯವವೃತ್ತಿ ಗುಣಾದಿವಾಕ್ಯಾಂತ್ಯಾಂತಾದಿಷು ವ್ಯಭಿಚಾರತ್ವಾತ್
ಕಾರ್ಯಕಾರ್ಯಂ ಸಮವಾಯಿ ಜನ್ಯತ್ವಸ್ಯ ಪರಸ್ಪರಯೋಃ ಜನಕತಯಾ ತದ್ವ್ಯಕ್ತಿಸಮವೇತತ್ವವ್ಯಭಿಚಾರ ಕಕ್ಷ್ಯಾಯೋಃ ಸಮವಾಯಿ ಜನ್ಯ
ತ್ವಮಾಂಗಭಾವೇ ತತ್ತಾದ್ಧಾ ಕಾರ್ಯತ್ವವಿಶೇಷ ವಿಶೇಷತಃ ಜನ್ಯತಾ ಧಿಕರಣ ಜನ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕ ಜಾತಿಃ ಕಲ್ಪಕಾ ಭಾವಾದಿತಿ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಾಂ
ತ್ವಸ್ಯ ಕಾರ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕತ್ವೇ ಯದ್ಯಪಿ ವಯವವೃತ್ತಿ ತತ್ರ ವ್ಯಕ್ತವ್ಯಕ್ತಿ ಕತ್ವ ಕಸ್ಯ ತದ್ಧರ್ಮಂ ತತ್ರ ವ್ಯಕ್ತಂ ಧಕ ಸಂಯೋಗಾ
ದಿಕಮೇವಾಸ್ತಿ ತತ್ತದವಯವೇ ತತ್ರ ವ್ಯಕ್ತವ್ಯಕ್ತಿಕಾಂತ ಮುಖ್ಯಧಾಯಕ ಸಂಯೋಗಾಭಿಘಾತ ವ್ಯಕ್ತಿಕಾಂ ವಾ ತತ್ತದ್ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವೇ ಹೇತುತ್ವಾ

శ్రీ

వశ్యకతయాం బహులతరకార్యకారణభావకల్పనాపత్తేః ప్రవృత్తి [illegible]
[illegible] తత్తత్ప్రవృత్తిత్వేన [illegible] ప్రవృత్తి [illegible]
[illegible] ప్రవృత్తి [illegible] తత్తత్ప్రవృత్తిత్వేన [illegible] తత్తత్ప్రవృత్తి [illegible]
[illegible] ప్రతిబంధక [illegible] తత్తత్ప్రవృత్తి [illegible]
[illegible] తత్తత్ప్రవృత్తి [illegible]
[illegible] ప్రవృత్తి [illegible]
[illegible] ప్రవృత్తి [illegible] కార్యకారణభావ [illegible]
[illegible] తత్తత్ప్రవృత్తిత్వేన [illegible]
[illegible] తత్తత్ప్రవృత్తి [illegible] లఘుధర్మస్య [illegible] తత్రా [illegible]
[illegible] కార్యకారణభావ [illegible] సంబంధేన [illegible] విషయిత్వసం
బంధేన [illegible] తత్తత్ప్రవృత్తి [illegible] ప్రవృత్తి [illegible] లఘుధర్మస్య తత్రా [illegible] ॥ [illegible] ॥ తత్ప్రవృత్తి

సమవేత[illegible]ం ప్రతి తత్తద్వ్యక్తీనాం స్వరూపసంబంధేన కారణత్వం [illegible] తత్తద్వ్యక్తిత్వావచ్ఛిన్నం ప్రతి కార్యత్వత్వాధికరణదేశావచ్ఛిన్నప్ర
తియోగితాకపృథివీకరణకాభావాశ్రయీభూతకార్యత్వత్వవేధింత పూర్వకాలవృత్తిత్వం తాంతాభావప్రతియోగిత్వసత్వ
పృథ్వీనిష్ఠాకారణతాశ్రయత్వస్య స్వవ్యక్తిత్వం తత్ర వృత్తికారణతాశరీరతాత్పర్య[illegible]తథా వికార్యతావచ్ఛేదకతత్తాభేదే కారణం
తత్కారణత్వం తత్ర సంగ్రహం దుర్వారమితి వాచ్యం యత్ర కారణతాశ్రయం స వ్యక్తిత్వం కార్యతావచ్ఛేదకం తత్ర కార్యతావ
చ్ఛేదకతత్తాభేదే కారణం తత్కారణత్వం తత్ర సత్తావదవి ప్రకృతే తద్విరహోత్పత్తి వ్యక్తిమాత్రోపలక్షిత సమవాయసంబంధా
వచ్ఛిన్నతత్తదధికరణతావ్యక్తీనాం స్వరూపతః సంబంధవిధయా కార్యతావచ్ఛేదకతాపత్త[illegible]త్ర వ్యక్తీనాం తత్త
ద్వ్యక్తిత్వావచ్ఛిన్నసమవాయికారణతారూపవిశేషకార్యతావచ్ఛేదకతయా తద్వ్యక్తిసిద్ధావపి తస్యాః గగనాదివృత్తిత్వే
మానాభావః కార్యతాధికరణేకార్యతావచ్ఛేదకతాంతేః తద్వ్యక్త్యభావాదితి వాచ్యం కార్యతావచ్ఛేదకతయాసి
ద్ధత్వేన తత్తత్త్వాత్రవృత్త్యంశే సమం సాంకర్యకారణత్వేఽపి గగనాదిషు విశేషభావ గగనాదితాత్పర్యం ॥ [illegible]॥ సత్తాజా
తి ప్రమాణాం ప్రతియోగిత్వం నయోః సామాన్యకార్యకారణభావే కారణతా ॥ [illegible]వాశివాపర్ణాం మస్తు ॥—॥

భాతిమాలా

౧౧ [illegible]త్వేనం గగనాది సాధారణం ప్రతి వ్యాప్యత్వభావాభావః కుతః తేన సమం సాంకర్యభియా గగనావాసత్తాభావాత్ ఇత్యుక్తిః [illegible]
సమవాయికారణీభూతవిలక్షణసంయోగకార్యతావచ్ఛేదకత్వేన ప్రత్యవతిష్ఠ వ్యాప్యం తదా గుణత్వాద్యవ్యాప్యం వా గృహీత్వా ప్రతి
బద్ధతావచ్ఛేదకత్వేన హి ప్రతి వ్యాప్యజాతిసిద్ధిరితి వాచ్యం మూర్తత్వస్య వృత్తేరవచ్ఛేదకతాపత్తేః కార్యగగనాద్యవ్యాప్యత్వాపత్తేరనుగత
[illegible] పృథివ్యాదిచతుష్టయసాధారణం మూర్తత్వమేవ కార్యతావచ్ఛేదకమస్తు ఇత్యత ఆహ కార్యగగనాద్యవ్యాప్యత్వాపత్తేరిత్య
తిరిక్తేతి ఉక్తరీత్యా సాధారణగురుధర్మేణ కారణత్వే నవనీతబహుతరతావచ్ఛేదకధర్మేణ కారణత్వకల్పనాగౌరవం
వత్ అల్పతరకార్యసాధారణగురుధర్మేణ కార్యత్వే న వచ బహుతరకార్యసాధారణధర్మేణ కార్యత్వస్వీకల్పనాత్॥
యుక్తిసామ్యాత్ [illegible] ఏవ వా [illegible] ప్రత్యేకమితి అనుగతమతిరభిన్నత్వ భూతత్వమేవ ప్రతి [illegible] గగనాదౌ తాదృ
శమతే [illegible] తాదృశ [illegible] సమవాయికారణతా [illegible] ప్రతి కార్యసమవేత [illegible] సమవాయి
కారణత్వస్య [illegible] కార్యసమవాయి సమవాయికారణతావచ్ఛేదకతయా గగనాదిసాధారణం ప్రతి వ్యాప్యజా
తిసిద్ధిః సంయోగవిభాగ సమవాయికారణతావచ్ఛేదకతయా [illegible] సంయోగత్వ విభాగత్వావచ్ఛిన్నం ప్రతి వ్యాప్యజాతి
సమవాయికారణత్వ [illegible] తాదృశకార్యకారణభావే [illegible] భావః తత్ర [illegible] సమవేత [illegible] ప్రతి తత్ర [illegible]

త్వేన సమవాయికారణం సామాన్యస్య తత్తయా తస్మై సంస్పర్శాభావాత్ తద్రవ్యసంయోగలక్షణసమవాయికారణవిరహేణ తత్త్రత్వ
వృత్తి రూపవత్వసమవాయికారణవిరహేణాను గుణాదావపి తాద్రూపం సంభవాత్ తత్ర త్రవ్య వృత్తి సమవేతాతిరిక్తయోః సంయోగ
వి భాగయోరల్పకత్వాదితి వాచ్యం కార్యమాత్రవృత్తి జాతేః కార్యతావచ్ఛేదకత్వే యత్కించిత్ ద్రవ్యకార్యకారణభావస్యావ
శ్యకత్వాపత్త్యా యద్యప్యనేకలక్షణ్యాయికరూపమాణ్యకప్రైశేషిక గుణత్వాత్ తద్వృత్తియమాణగుణధారత్వత్వైసంయోగ
గత్వావచ్ఛిన్నం ప్రతి సమవాయికారణత్వమనుష్టుప్తా గుణదర్శనత్వ ఏవ వ్యాపకధర్మైర్గుణ్యభాశక్తత్వాత్ అతిప్రసంగస్యమో వ్యావృ
క్త త్రమన్యోన్యాభావసాధితివాచ్యం నత్వస్యబహుతరయత్తాదృశకసంధారణత్వాత్ తత్ధారితాదృశయమాణగుణో
భావమవాయిషుతరసామాన్యాధికరణ్యత్తాన్యతాయాం ఏకత్వత్వైసంయోగానవచ్ఛిన్నం ప్రతి నిమిత్తకారణత్వమస్తుతి
మతిరికజాతాన్యతరవిశేషాంతవృత్తి ద్వితీయవృక్షణోపరిసంయోగసామాన్యవృత్తిరవితతవృత్తి ద్వితీయవృక్షణో ఏవ తాద్యవ్యాప్యవక
మాన్యత్రైకస్య   ఖిబాదేః క్షేత్రైకావలంబనసమాప్తావత్ తదేవద్విత్వత్వాదినాలవిగమేనావిరహాః ద్విత్వాదేః కారణత్వ
క్షణద్వయావలంబనత్వేః ద్వితీయవృక్షణమాత్రస్థాయినాం త్రవ్యస్యవత్ప్రత్యక్షం విషయస్యకార్యనియామకాభావేనోపత్వ

జాతిమాల

౨౭

దిగాదివృత్తిత్వస్యాపి గగనాభావవత్త్వాత్ వ్యాప్యం పరిమాణత్వ … మాణాయా వి గగనాభావవత్త్వాత్: ప్రత్యక్షే
కారణతావచ్ఛేదకతయా గగనాభావః అనైయత్యం ప్రత్యక్షత్వస్య కశ్చిత్: గగనాభావే సత్త్వసత్త్వే భానాధి
కార్య [illegible] తాదృశ్యేయం గగనాభావ ప్రత్యక్షత్వే ఫలకాల కారణత్వ మస్తు సంసారస్య
దితయోః సర్వైః సంయోగస్తత్ర పూర్వమవశ్యం కృత్రిమ కత్వపదిత్య [illegible] ఫలకాల కారణత్వస్య తదవి
శిష్టతాదృశ కాలసంబంధావచ్ఛిన్న దేయత్వాభావయత్తింబి శేషసంబంధే కారణతావ్యాపకమిసంబంధ గౌరవాత్ సంయోగ
త్వపృథివీత్వ జలత్వాదిగా వి గగనాభావప్రసంగాత్ [illegible] ప్రత్యవతిప్రత్యంతరాం గుత్వత్వాద్యనవాయసంబంధేన
ప్రత్యక్షప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకతయా తత్ర వృత్త్యభావ: ప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకత్వ మఖండత్వమితి వాచ్యం ప్రతిబధ్యతావచ్ఛే
దకత్వే ఖండత్వస్యావిశిష్టతయా ఖండత్వస్య వాయు వి గగనాభావవత్త్వే ప్రత్యక్షప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకత్వే
ఖండత్వ ఖండత్వప్రాప్త్యాపత్తేః వి గగనాభావ: ప్రత్యక్షప్రతిబంధకత్వం మానం కల్ప్యతావ [illegible] తదాదితస్య
గగనాదివృత్తిత్వ మానాభావమితి వాచ్యం ఖండత్వ సమంతుల్యవృత్తి వృత్తితావచ్ఛేదకయా వి గగనాభావ

ణాం గగనాదిపంచకే బితరథాప్యవగమాంత్ [illegible] ఘాంతత్వేన సంతుల్యవృత్తి వృత్తిత్వవారకాణాయా పృథివ్యాదిచతుష్టయమేకనిత తత్త్వ
మయపెంయాతాంశిం గగనాదిచతుష్టయవృత్తితాప్యభావ గమేక గగనాదివృత్తిత్వవిమూర్తత్వేన సంసాంకర్యవారణాయ మకాం
వృత్తిత్వస్యావశ్యకతాప్యదితి వాచ్యం తథాపి తిమూర్తత్వేన సంతుల్యవృత్తి వృత్తిత్వమితాప్యకా: కిం తు ద్రవ్యత్వవిశిష్టతాకికవిష
యతాసంబంధేన తత్ర ద్రవ్యయమితిరితాప్య ద్రవ్యత్వతాకికవిషయత్వ: [illegible] యసంబంధేనాభిత్వా తత్వతిం ప్రతిత్వష్టయాం
గన్యకారణతాయాంకతార్యతావచ్ఛేదకసంబంధ ఘటక తయ్యా వత్ర ద్రవ్యత్వజాతిఘటిత: [illegible] మూర్తత్వవిశిష్టతాకికవిషయత్వ
మేవతత్కార్యతావచ్ఛేదకమితి వాచ్యం [illegible] ఘాంతత్వవిశిష్టతాకి తత్ప్రత్యక్ష త్వమాదాయ వినిగమకావిరహేణ కార్యకారణభావద్వ
యాంవత్తే: ద్రవ్యత్వవిశిష్టవిషయత్వస్య కార్యతావచ్ఛేదకత్వే తు మూర్తత్వవిశిష్టవిషయత్వమాదాయ వినిగమకావిరహ: అకైవ
ద్రవ్యం [illegible] ద్రవ్యత్వస్య కల్పనాత్ [illegible] తథాపి ద్రవ్యత్వస్య వాయ్వాదివృత్తిత్వమాదాయ భావ ఇతి వాచ్యం వాయోరపి సాప్యకక్త
యాం వాయువృత్తిత్వస్యాపి తత్రావశ్యకత్వాత్ [illegible] తథాపి పృథివ్యాదిచతుష్టయమాత్రవృత్తిత్వమాదాయ గగనాదివృత్తిత్వఘటితం
మాంకమితి వాచ్యం కస్యచిత్తేనాంశేప్యగగనాదివృత్తిత్వస్యాపి తత్రావశ్యకత్వాదితి వాచ్యం [illegible] దనుపస్థితత్వాత్ ద్రవ్యత్వస్య తా

జాతివాదః

౧౩ శితవిషయత్వస్వత్వత్వంయోగనాంర్వతావచ్ఛేదకసంబంధతయా ప్రవృత్తస్య తదవచ్ఛేదకతా [illegible] స్య తత్ప్రవ్యాప్యప్రవృత్తస్య
వేతరిక్తతాశిశేషవిషయతాసంబంధేనస్వావచ్ఛిన్నోత్పత్తిం ప్రతిత్వద్ధ్వంసయోః ప్రత్యక్షవిషయత్వవద్ధ్వంసత్వవత్త్వవిషయత్వ
యోః సంక్రమస్యహేతుత్వంతత్ప్రత్యక్షవిషయతాశిశేషయతాసంబంధేనస్వావచ్ఛిన్నోత్పత్తిం ప్రతి [illegible] ప్రత్యక్షతాశితవిష
యతాసంబంధేనప్రత్యక్షోత్పత్తిం ప్రతితాదాత్మ్యేనప్రవృత్తేః ప్రతిబంధకత్వమావశ్యకం తథా [illegible] ప్రవ్యాప్యవిషయితప్రత్య
క్షే ప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకతయా వప్రవృత్తజాతిసిద్ధిరితి [illegible] గగనాదివృత్తిత్వం చ తస్య రప్రమతోంక [illegible] వచ్ఛిద్యతి [illegible]
తాయాసంబంధేనస్వత్వసాధ్యవత్త్వాదికాంవాకార్యసహభావేప్రతిబంధకత్వమనుకింప్రవృత్త్యేతివా [illegible] కార్యసహప్రవృత్తి
ఘటప్రవేశేగౌరవాపత్తేః [illegible] వయంతర్గత్వకైవప్రతిబంధకత్వమనుకింప్రవృత్తేరితివా [illegible] భేంతత్వసాధ్యాయనిగమనవిరహా
ణాం ప్రతిబధ్యప్రతిబంధకభావ వశ్యంభావాపత్తేః [illegible] వత్వధ్వంసయోస్త ప్రత్యక్షవిషయత్వవ్యాప్తత్వసత్వవత్త్వవిషయతాసంక్రమకర్షః
ప్రత్యక్షవిషయత్వవిషయతాత్వసత్త్వసాధ్యతయానుమితత్త్వసంబంధేనస్వాతంత్ర్యేణాంకారణాం [illegible] ప్రవ్యాప్యత్వసంక్రమకర్ష
కార్యతావచ్ఛేదకసంబంధతయాంప్రవ్యాప్యప్రత్యక్షంప్రతిప్రవృత్తేః ప్రతిబంధకత్వమాంగాభావప్రతివా [illegible] ప్రత్యక్ష

మహత్త్వస్య స్వాతంత్ర్యేణ కారణత్వస్య ద్రవ్యచాక్షుషప్రత్యక్షసమవేతత్వోక్తతాశ్రితవిషయతాసంబంధేన కార్యతావచ్ఛేదకః అత్ర
ద్రవ్యస్పార్శనసామాన్యే వృత్తిబాధకాపత్తేః తథాచ ప్రత్యక్షమహత్త్వవత్త్వే ద్రవ్యత్వవిశిష్టాత్మవృత్తిసమవేతప్రత్యక్షవిషయతా
సంబంధేన తత్సామాన్యస్య గావతి వారణంతద్ద్రవ్యత్వప్రతిబంధకస్య వచ్ఛేదకత్వాదితి భావః తదవ్యవస్థాపనార్థగతావ్యాప్తే స్య
స్వవిశేషణతావిశేషస్య సంసర్గతా కారణతావచ్ఛేదకసంబంధతావ్యాప్యపర్యాప్తాతివ్యాప్తిప్రసంగవారణం సంభవతి ప్రత్య
క్షప్రతిబంధకత్వసంసర్గాభావాత [illegible] వం ప్రత్యక్షమహత్త్వోద్భూతస్పర్శసంయోగవిశేషకారణతావచ్ఛేదకే ప్రవేశస్య స్వాతం
త్ర్యేణ కారణత్వస్య వ్యర్థత్వాపత్తేః [illegible]స్య గతావ్యాప్తప్రత్యక్షమహత్త్వోద్భూతస్పర్శవత్త్వసమవేతత్వస్య విశేషణతావిశే
షస్య కారణతావచ్ఛేదకసంబంధతావ్యాప్యవేగసమూహేనాతివ్యాప్తిప్రసంగవారణసంభవాదితి వాచ్యం ద్రవ్యత్వావచ్ఛిన్నస్పర్శవిశేషణ
తావిశేష(స్య)కారణతావచ్ఛేదకసంబంధత్వలాభాయైవ కారణతావచ్ఛేదకఘటకత్వే తదవచ్ఛిన్నాదిత్వాదితి సమాసః॥ ద్రవ్య
త్వజాతిప్రయోగాణాం॥ రూపాదిచతుర్వింశతిగుణత్వజాతౌ సాక్షాద్వ్యాపకః రూపాదిచతుర్వింశతిసాధారణగుణత్వ
సామాన్యమాత్రస్య [illegible] రూపరసాదిక్షచతుర్వింశతిక్షకారణతావచ్ఛేదకత్వయోగ్యగుణత్వజాతిసిద్ధిరితి వాచ్యం

జాతివాదం

౧౪

రూపరసాదిగుణసత్వాత్ కార్యతావచ్ఛేదకస్య అనుగతధర్మస్య సద్భావే తద్వచ్ఛిన్నకారణతావచ్ఛేదక[illegible]తయా గుణ
త్వజాతిసిద్ధిః। నవభాద్యవచ్ఛేదకగుణసాధారణ్యేన కార్యత్వేన తత్ర కార్యతావచ్ఛేదకత్వేన అనుగమయ్య తద్వాచ్ఛిన్నకారణతావచ్ఛేదకత్వే
న తత్ర తత్కార్యత్వేన సిద్ధకారణత్వేన సాధారణగుణేన సిద్ధకారణతావచ్ఛేదకత్వేన అనుగమయ్య తద్వాచ్ఛిన్నకారణతావచ్ఛేదకత్వేన సమవాయికా
రణత్వప్రతి సమవాయికారణతావచ్ఛేదకత్వేన తదభావేన సమవాయికారణత్వ అనుగమయ్య తదవచ్ఛేదకాపాదల
తం తాద్వదిసాధారణజాతిసిద్ధిరపి దుర్వారతయా ఆశంక్య తత్ర జాతికల్పనాత్ సంగ్రహాత్ అవశ్యక్లృప్తత్వేన కారణ
తావచ్ఛేదకధర్మావచ్ఛిన్నత్వమాదాయ సిద్ధసాధకేన తిష్ఠతీత్యాశయః గుణగతజాతిసాధారణం నంభవాత్ అతస్తత్ర స్వీకృతసమవాయి
కారణం రూపబలరూపరసాదిషు కార్యతావచ్ఛేదకతయా గుణత్వజాతిసిద్ధిః। భావకార్యం సమవాయికారణ
త్వేయమస్యాత్ర ఇత్యాశయః తత్వే తత్ర స్వకల్పనాః సమవాయికారణ జన్యత్వం సంభావేతతాద్యధారణ్యేవిరహేణ సిద్ధతి వి
రహేత తదవతాదృశేయమస్యాత్ర ఇత్యాజనకత్వం గుణతావచ్ఛిన్నం తత్ర త్వబత్ర స్వత్వేన సమవాయికారణత్వే సంభావేన్నతి
పాత్యం అవయవవిభాగవయవ నివృత్తి గుణాదావపి రూపరసాదేః కారణగుణపూర్వకగుణ స్యోత్పాదకారణయతస్యావశ్య

ಕತ್ವಾತ್ತ[illegible]ರದ್ರವ್ಯತಿರಿಕ್ತಜಾತಿಕಲ್ಪನಾಮಪೇಕ್ಷ್ಯ ಲಾಘವಾದಾವಶ್ಯಕತ್ವಾಜ್ಜಾತಿರೇವ ತಾಂ ದ್ರವ್ಯಕಾರ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಿಕೇತಿ ವಾಚ್ಯಂ [illegible]ಜತ್ವಾ
ಜಾತ್ತಿಭಿನ್ನಪಯತರಕಾರ್ಯಸಾಧಾರಣತ್ವೇನ ದ್ರವ್ಯಕಾರ್ಯತಾಸಾಧಾರಣತ್ವೇನ ದ್ರವ್ಯಕಾರ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕತಾಘಟಿತ[illegible]ತಾವತಾಪಿ
ರೂಪಾದಿಷು ಕಾರಣಂ ಗುಣಂ ಪೂರ್ವಕತ್ವೇ[illegible]ಷು ಗುಣತ್ವಜಾತಿಸಿದ್ಧಾವಪಿ ತಸ್ಯ ಚತುರ್ವಿಂಶತಿಗುಣವೃತ್ತಿತ್ವಮಾಗಾಧಾವಾತ್ಪತ್ತೇಯು
ಕಾರ್ಯಸಮವಾಯಿಕಾರಣೀಗಾಂ ತತ್ತದ್ವೃತ್ತಿಃ ಸಮವೇತ[illegible]ಸತಾಂ ಸಾಮಾನ್ಯಂ ಪ್ರತಿ ತತ್ತದ್ವೃತ್ತಿತ್ವೇನ ವಿಶೇಷಕಾರ್ಯಕಾರಣಭಾವಸ್ಯಾವಶ್ಯಕತ್ವೇ
ಕಗುಣತ್ವೇನ ಸಾಮಾನ್ಯಕಾರ್ಯಕಾರಣಭಾವಕಲ್ಪನಾಪ್ರತಾವತ್ತ್ವೇ ವಿಯಾವದ್ವಿಶೇಷಸಾಮಗ್ರೀಬಾಧಕೇನ ವಿಯವೃತ್ತಿಗುಣೋದಾ
ಕಾರಣಂ ಗುಣಾನ್ಯತ್ರಮೇನ ರೂಪಾದ್ಯುತ್ಪಾದವಾರಣಂ ಸಂಭವಾತ್[illegible]ದ್ರವ್ಯತ್ವಾದಿಕೇ ತತ್ತದ್ವೃತ್ತಿತ್ವೇನ ಸಮವಾಯಿಕಾರಣತ್ವಭಿನ್ನಸಮ
ವಾಯಿವಿಗಾಶಕ್ತೇಃ ಗುಣಾನುತ್ಪತ್ತಿವಾರಣೇಯ ಸಾಮಾನ್ಯತಃ ಕಾರ್ಯಸಹವೃತ್ತಿತಯಾ ತತ್ರವೃತ್ತಿತ್ವೇನ ಸಮವಾಯಿಕಾರಣತ್ವಮಾವಶ್ಯ
ಕಂ ಅನಂತಾನು ತತ್ತದ್ವೃತ್ತಿತ್ವೇನ ಸಮವಾಯಿಕಾರಣತಾನು ಕಾರ್ಯಸಹವೃತ್ತಿತ್ವಪ್ರವೇಶಮಪೇಕ್ಷ್ಯ ಕಾರ್ಯಸಹವೃತ್ತಿತಯಾ ಸಾಮಾನ್ಯ
ತೋ ಅತಿರಿಕ್ತಕಾರಣತ್ವಕಲ್ಪನಾಯಾ ಏವ ಲಘುತ್ವಾದಿತಿ ವಾಚ್ಯಂ [illegible]ತಿ ಸಮವಾಯಿನಾಶಕ್ತೇಃ ಕಾರ್ಯೋತ್ಪತ್ತಿವಾರಣೇಯು
ಕ್ತತ್ರತತ್ವವ್ಯಾಪಿಕಾರ್ಯಸಹವೃತ್ತಿತಯಾ ತತ್ರವೃತ್ತಿತ್ವೇನ ಸಮವಾಯಿಕಾರಣತ್ವಸ್ಯಾವಶ್ಯಕತಯಾ ಗ್ರಾಹ್ಯವೃತ್ತಿಗುಣತ್ವಸ್ಯ ತತ್ಕಾರ್ಯ

తాంవచ్ఛేదకత్వస్యాసంభవాత్ తద్ధర్మాపత్త్యాదిప్రకారకేణాగృహీతతాయాం గుణపదశక్యతావచ్ఛేదకత్వే లాఘవాద్గుణత్వ
జాతిసిద్ధిః తథాహి రూపత్వాదిః గుణపదశక్యతావచ్ఛేదకవిషయత్వప్రకారకశక్తివిశిష్టతాంశే చ దవచ్ఛిన్నాశక్తివిశిష్ట
తావత్ లఘుతాదివదశక్తివిశిష్టతావదిత్యసమానాదవచ్ఛేదకస్య లాఘవాచ్చ తదేవం శక్తిసాధారణాన్తఃశక్తివజాతి
రూపవత్త్వసిద్ధిః [illegible]వచ్ఛిన్నపదశక్యతావచ్ఛేదకత్వాద్విగణాదిబహుష్వయసాధారణజాతిసిద్ధ్యాపత్తిరితి వాచ్యం జ్ఞా
తదపదశక్యతావచ్ఛేదకత్వే వృద్ధివ్యాదివం చ స్సాధారణాని జాత్యసాంకర్యాపత్త్యవిరసమానాధికరణానాం విజాత్యభా
తదిమాం(?) ద్విజాతితావ్యవ[illegible]తథా అపూర్వవ్యాప్త్యాదివదశక్యతావచ్ఛేదకత్వే పూర్వాదిపదశక్యతావచ్ఛేదకత్వేన అగ్ని
తజాతిసిద్ధ్యాపత్తిర్మనోరూపరేతివాచ్యం అపూర్వపదహార్యాదిపదాభ్యాం తద్రూపద్ధర్మత్వేన హేతుత్వవిష్ట్యాదిప్రకారక
తావదతితే: సర్వసిద్ధాతావత్ గుణపదామ్నాతతాదిప్రకారకప్ర[illegible] తితిపరిగ్రహాదిగ్రస్తా[illegible]శక్యతావచ్ఛేదకత్వ
స్వదావిరసాత్వత్ సర్వత్ర వలఘుశక్యతావచ్ఛేదకమూలాదాయవివాదగుణపదత్[illegible]లాఘవాద్విగుణాత్వవ్యవహారా
ణ్యజతుర్విశతిసాధారణాత్వజాతేర్గశక్యతావచ్ఛేదక[illegible]నం ఘపదితి వాచ్యం లాఘవాద్విగుణాత్వవిషయకస్యసాధార

జనకత్వేఽకర్తృకత్వస్యాపి తన్నృషు పవత్వాదితి చేన్న పరత్వాదిగుణానాం పదశక్యతావచ్ఛేదకత్వేఽపూర్వాంగాభావాత్ తార్కికాణాం
తత్ర గుణాం వ్యవహారవిరహాత్ తాంత్రికాణాం గుణాం వ్యవహారస్య చాన్యస్య పరిభాషయోపపత్త్యభావే తయోః శక్యసాక్షా
త్కత్వాత్ అశక్యతా కర్మణాం విగుణానాం పదశక్యత్వప్రసంగాత్ ఘటం షణాం చ తత్రాపి గుణవ్యవహారత్వాత్ పరిభాషస్యతా
వచ్ఛేదకత్వే గౌరవం జాతిత్వస్యావేకం తదేవం బిభాంతి బద్ధి ప్రసంగాదితి న మాం [illegible] గుణాంత్వజాతిఖండకం [illegible] రూపత్వస్యాఖిల
పతాదిసకలసాధారణం ఏకజాతిత్వమాంగాభావః । రూపత్వపదత్వాదీనాం మిదంలపతాంది ఘురూం పఖుక్తి విషయత్వస్య వచ
త్వాత్ [illegible] పాంకాజర్యరూపత్వావచ్ఛిన్నం ప్రతి రూపత్వేన సమవాయికారణం తయోః అసమవాయికారణతావచ్ఛేదక
త్వేన తత్సిద్ధిరితి వాచ్యం శీలపతాదికం ప్రతి శీలపతాదివిశిష్టత్వేన అసమవాయికారణతావచ్ఛేదకతయా తాదృ
శసామాన్యకార్యకారణభావే మానాభావాత్ పాకజాకృతావచ్ఛేదకతయా లాఘవాత్ పాకస్థానేపత్త్య జాతిసిద్ధిః శీ
లాదినాం శక్యత్వస్య తాదృశతావచ్ఛేదకత్వబహుతరకార్యకారణభావాపత్తేరితి వాచ్యం పాకజాకృతావచ్ఛేదకతయా
రూపరసగంధస్పర్శత్రయస్యాపి పంచస్వేకం జాతిం కల్పయితుం లాఘవాత్ రూపరసత్వాదికమితి పాకజవిభాగ ఏవ
క

జాతిబాధకాః

౧౬ సుమ్పకత్వాత్ కారరూపవత్తిరూపాంతరానుత్పత్త్యారూపం ప్రతిరూపవత్ప్రతిబంధకత్వాత్ తాదృశప్రతిబధ్యప్రతిబం
ధకతావచ్ఛేదకతావచ్ఛేదకత్వేనైవ రూపత్వజాతిసిద్ధిః। కలితత్వాద్వినాం గాత్వాదితి వాచ్యం రూపవత్తిరూపాంతరా
నుత్పాదపత్రసాధిమత్వఖరసాదృశ్యం తరానుత్పాదరూపవరసగంధస్పర్శేషు చతుర్ష్వపి జాతియుప్రతిబధ్యప్రతిబంధక
తావచ్ఛేదకత్వేనైవ జాతికల్పనాత్ రూపత్వరసత్వాద్యవచ్ఛిన్నం ప్రతిరూపత్వరసత్వాదీనాం ప్రత్యేకం ప్రతిబంధకత్వే గౌరవాత్ త
ప్రాక్రూపరూపాదిసత్వవిపాకాదిలక్షణం రసాద్యుత్పత్త్యా ప్రతిబంధకమితి వాచ్యం పాకస్యైకైకరూపేణ రూపాదిప్రతిబంధకత్వాత్
త వంశకసాధారణ్యజాత్యావచ్ఛిన్నం ప్రతిలాఘవేన శకతయోః పూర్వరసాదినాశనమయే పూర్వరూపాదేరప్య
తిశ్యం విరాశాత్ ఉత్పత్తిరవిగుణారాం ఏకదైవైకత్వక్రమేణాం వికలితాం దివాచ్యం ప్రతికలితాం దీనాం సామాన్యతో
రాంకోపాత్రాం పత్వకే ప్రతివిశేషయవిశేషయోః కారణతావ్యక్తత్వ దవచ్ఛేదకతయైవ తత్సిద్ధిరితి వాచ్యం విశేషయస్యతేరూపే
ణాం హేంతుతాయాః ప్రాగేవకారాక్యతత్వాదితి చేదత్ర సంప్రదాయవిదాః కలితాం ద్విషురూపం రూపమిత్యనుగతప్రత్య
యబలాదేవ తత్సిద్ధిః కలత్వవితత్వాదీనామనుగతయోస్తాదృశప్రత్యయస్యతేతూ అభావాత్ రసత్వగన్ధాదేవ్య

ష్టగ్రాహ్యత్వస్య తత్పరిమాణాదిగుణత్వమేవ తద్విషయత్వేతి వాచ్యం గుణత్వజాతావాపి గ్రాహ్యత్వేన తదవచ్ఛిన్నత్వప్రత్యక్ష
తద్విషయతాయా యోగాత్ చక్షురాదిరితి చేన్న తయోః రూపసంయోగాదిత్యస్య గతత్వాచ్చ ప్రత్యక్షస్య తత్త్వం సంభ
వాత్ స్పర్శచక్షురాద్యప్రతిసంధానదశాయామపి వాద్యశాంశగతత్వేన సర్వజనానుభవసిద్ధత్వాద్వ్యాపకః ... చిత్తే ||
పదపదార్థయోః పదావచ్ఛేదకతయాలంబ్య సామాన్యత్వజాతిసిద్ధిః విభాజ్యాదివదప్రతిబంధకగుణత్వజాతిబంధ
సంశక్తిక్రమేణాగ్రహణాదితాద్వ్యవ... రాత్రౌ తత్రవిషయతాసంబంధేన తాద్వ్యవసాక్షాత్కారోత్పత్తిం ప్రతి తా
దాత్మ్యసంబంధేన లౌకికప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకతయా తదవచ్ఛేదకత్వేన రూపత్వజాతిసిద్ధిః లత్వబ్యత్తేతాద్విదినాం
తదవచ్ఛేదకత్వబహుతరప్రతిబధ్యప్రతిబంధకభావాపత్తేః తద్వాద్యసాక్షాత్కారప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకతయాలం
బ్య సామాన్య రసగంధగురుత్వస్థితిస్నేహసంస్కారద్వైకత్వావృత్తిః కృత్యతీతుకేవలరూపత్వతి వాచ్యం ఫలకాత్స్వాత్
వచ్ఛేదకరూపాదిత్రయవత్త్వసంపన్నాధారణం జాత్యసజాతిం ప్రతిబధ్యప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకరూపాదిసప్తకం స
విశేషయమాత్రవృత్తిత్వజాతిః కల్ప్యతే తు కేవలరూపత్వ ఇతి వాచ్యం తథా సతి మల్ప్యయుక్తత్వాచ్చాక్షుషసాక్షాత్కారవత్

ప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకతయా రసగంధస్పర్శేషు త్రిష్వపి ఏకజాతికల్పనావత్ త్వాసాంకర్యాపత్తేః రూపస్పర్శయో
ర్వపరస్పరం వ్యభిచారాత్ చాక్షుషసాక్షాత్కారప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకరసగంధసాధారణజాతేర్జాత్యన్తరూపాదిసా
క్షాత్కారత్వప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకత్వైజాత్యవ్యాప్యత్వాదితి వాచ్యం॥ నను తథాపి చాక్షుషసాక్షాత్కారప్ర
తిబంధకతావచ్ఛేదకజాత్యం రసగంధస్పర్శేషు త్రిష్వేకమేవ త్వాచసాక్షాత్కారప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకవైజాత్యం తు
చాక్షుషసాక్షాత్కారప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకవైజాత్యవ్యాప్యం రసగంధయోరేకం రూపం చ రూపత్వాపృథగేవ త్వాచప్ర
తిబంధకమిత్యత్రైవ రీత్యసాప్యవినువచతావ్యత్తస్యాద్విః॥ నను తథాపి చాక్షుషస్పర్శయోస్త్వాచ చాక్షుషత్వావచ్ఛిన్నప్రతిరూ
ప.త్వస్పర్శత్వాభ్యాం పృథగేవ ప్రతిబంధకత్వం రూపగంధయోంగురుత్వభితిస్యాపకయోస్తు పరస్పరవిరుద్ధవైజాత్యద్వ
యమేకచాక్షుషత్వావచ్ఛిన్నప్రతిబంధకతాద్వయం ప్రతిబధ్యతావత్వచాక్షుషత్వాభ్యాం చాక్షుషత్వావచ్ఛేదయమాత్ర
త్రైకప్రతిబధ్యతావచ్ఛేదకతయోంగుర్వోర్జాతివిశేషయోరేవ తస్య తదితివిషయమేతుతావిచారణీయం ప్రకారైవసాధి
యాగ్యాతిస్రోంచేతః అత్యంతరూపాదిచాక్షుషజనకతావచ్ఛేదకతయా గురుత్వజాతిసిద్ధిః ఇలత్వవిత్తే తావదితామకీర్

గతత్వా [illegible] వరవాం ఘట్వద్రవ్యత్వం త్రియవృత్తికలత్వాదిషు కలత్వాదీనాం సాంకర్యభయాదావశ్యకత్వాదనుగమ ఇత్యా
హుః॥ తదసత్॥ [illegible] హాస్తుష జనకతావచ్ఛేదకతయాకేతత్కల్పకేరూపవత్ప్రత్యక్షే కత్వమాదాయ విశేషణతావిశేషపర్యవసానే:
[illegible]జనతాం ప్రత్యక్షే కత్వేక్షే తదవచ్ఛేదకమనుగమ ఏకత్వజన్యతావచ్ఛేదక ఏకత్వేక్షే ద్వైజాత్యమాదాయ సాంకర్యమితి వాచ్యం త్రిత్వేక
గ్రహాం కేత్వత్వావచ్ఛేదః స్వతంత్రస్య ఏకత్వం ప్రత్యక్షే త్వసాధ్యసమవాయికారణత్వమాదాయ కార్యత్వం కాదాచిత్కాపకారిత్వం
త్వసమవాయికారణత్వేక్షయ మస్యతేకేన గమాంత్రయస్య గ్రహః జన్యత్వావచ్ఛేదః శ్రీకాంతి: ఏకత్వజన్యతావచ్ఛేదక
జాతి వ్యాప్యత్వస్య తత్రను వచ తదాయాం సాంకర్యస్య పాదం భవాత్ కచతస్య జన్య [illegible] మాంత్రక్షే త్వేత్వ కార్యమాంత్రప్రతి
జాతి తదాయాం తదవచ్ఛిన్నం ప్రతి అతిరిక్త కారణం కల్పనాపత్తిరేవ విశేషమితి వాచ్యం తదాం విద్రవ్యమాత్రం ప్రతిసమవాయిత్వే
న్యాతిరిక్త కారణం పాదంయాం: కల్పత్వేకేషు లఘుతాత్ ఏకత్వజన్యతావచ్ఛేదకజాతివ్యాప్యత్వ ఫలబత్తేకేష మహత్వసమాంగాం
బిందు గ్రాం ఏకత్వస్య తదకల్పనే ద్రవ్యమాత్రం ప్రతి సమవాయిత్వస్య కారణత్వప్రయోజకాభావాత్ కచతభావాతస్య జన్య
కత్వమాంత్రక్షేత్వే తదవచ్ఛిన్నం ప్రతి అనుగతం విత్రసక్తకారణం మవదుర్వచమితి వాచ్యం ఏకత్వైతదవచ్ఛిన్నం ప్రత్యే

ಅಸಮವಾಯಿಕಾರಣತ್ವಸ್ಯಾನುಪಪತ್ತೇಃ ತತ್ತದ್ವ್ಯಕ್ತಿಸಮವೇತಸತ್ತ್ವಾವಚ್ಛಿನ್ನಂ ಪ್ರತಿ ತತ್ತದ್ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವೇನ ಸಮವಾಯಿಕಾರಣವ್ಯಕ್ತೇಃ ಸಾಂ
ಕಾರಣತ್ವಸ್ಯಾವಶ್ಯಕತಯಾ ತತ ಏವ ಉಕ್ತರೂಪೇಣ ವಿಶೇಷವಿಶಿಷ್ಟೇಷು ದ್ರವ್ಯಗುಣಕರ್ಮಸು ಸತ್ತಾವಿಶೇಷತ್ವಾದನನುಗತತ್ವಾತ್ ರೂಪವ್ಯಕ್ತಿಭೇದೇ ಪ್ರತ್ಯ
ಸಮವೇತಾತಿರಿಕ್ತಸ್ಯಾನೇಕತ್ವಸ್ಯಾಪೇಕ್ಷಿತತ್ವಾತ್ ಕಾರ್ಯಮಾತ್ರವೃತ್ತಿಜಾತೇಃ ಕಾರ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕತ್ವೇ ಉಕ್ತಯುಕ್ತ್ಯಸಂಭವಾತ್ ಪ್ರತ್ಯೇಕ
ವ್ಯಕ್ತಿಸಮವೇತಸತ್ತ್ವಾವಚ್ಛಿನ್ನಂ ಪ್ರತಿ ತತ್ತದ್ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವೇನ ಸಮವಾಯಿಕಾರಣತಾವಶ್ಯಕತಯಾ ತತ ಏವ ತಜ್ಜಾತ್ಯವಚ್ಛಿನ್ನೋತ್ಪತ್ತೌ ಉಕ್ತ
ಸಂಭವಾತ್ ತತ್ತದ್ವ್ಯಕ್ತಿಸಮವೇತಾತಿರಿಕ್ತವೃತ್ತಿಜಾತ್ಯವಚ್ಛಿನ್ನಸ್ಯಾಪೇಕ್ಷಿತತ್ವಾಭಾವಾದಿತಿ ಸಮಾಧಾನಃ॥ ಇತಿ ರೂಪತ್ವಜಾತಿಸಾಧನಂ॥ ಏತೇನ ಸ್ಪ
ರ್ಶತ್ವಮಪಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತಂ। ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕಮತೇ ಶೀತೋಷ್ಣಾದಿಷು ಸ್ಪರ್ಶಃ ಸ್ಪರ್ಶ ಇತಿ ಅನುಗತಪ್ರತೀತಿಬಲಾದೇವ ತತ್ಸಿದ್ಧಿಃ ಶೀತತ್ವಾದ್ಯ
ವ್ಯಾಪಕಧರ್ಮಾನನುಗತತ್ವಾತ್ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಗ್ರಾಹ್ಯತ್ವಗ್ರಾಹ್ಯಧರ್ಮವತ್ ಗುಣತ್ವರೂಪೋಪಾಧೇಸ್ತು ಉಕ್ತಯುಕ್ತ್ಯಾ ತದ್ವಿಷಯತಾವಚ್ಛೇದಕತ್ವಾಸಂಭವಾತ್ ತ್ವ
ಗಿಂದ್ರಿಯಗ್ರಾಹ್ಯಸ್ಪರ್ಶಪದಶಕ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕತಯೈವ ತತ್ಸಿದ್ಧಿಃ। ನವ್ಯಮತೇ ತು ಲೌಕಿಕವಿಷಯತಾಸಂಬಂಧೇನ ಬಾಹ್ಯಪ್ರತ್ಯಕ್ಷತ್ವಂ ಪ್ರತಿ ಶೀತೋ
ಷ್ಣಾದೀನಾಂ ತಾದಾತ್ಮ್ಯಸಂಬಂಧೇನ ಪ್ರತಿಬಂಧಕತ್ವಾವಶ್ಯಕತಯಾ ತದವಚ್ಛೇದಕತಯೈವ ಪ್ರತಿಬಂಧಕತಾವಚ್ಛೇದಕತಯಾ ತತ್ಸಿದ್ಧಿಃ। ದ್ರವ್ಯಸ್ಪಾರ್ಶನ
ಜನಕತಾವಚ್ಛೇದಕತಯಾ ತತ್ಸಿದ್ಧಿರಿತಿ ತು ಯುಕ್ತಂ ಉಕ್ತಕ್ರಮೇಣ ಏಕತ್ವಾದೀನಾಮಪಿ ಗುಣಾನಾಂ ವಿರಹೋಪಪತ್ತಿರಿತಿ ಸಮಾಧಾನಃ॥

ಸ್ಪರ್ಶತ್ವಜಾತಿಪ್ರಮಾಣಂ॥ ನನು ಗಂಧತ್ವರಸತ್ವಯೋರ್ಜಾತಿತ್ವಮಂಗಾಭಾವಃ ಸುರಭಿತ್ವಾಸುರಭಿತ್ವಾದಿನಾಂ ವಿಭಕ್ತತ್ವಮ ಮಧುರ
ತ್ವಾದೀನಾಂ ಚೈವ ಗಂಧರಸಬುದ್ಧಿವಿಷಯತ್ವಸ್ಯ ಸುವಚತ್ವಾತ್ ಗಂಧರಸಯೋಶ್ಚಾಕ್ಷುಷತ್ವಾಪ್ರತಿಬಂಧಕತ್ವಂ ತು ಗಂಧತ್ವರ
ಸತ್ವಾಭ್ಯಾಮಪಿ ತು ಗಂಧರಸಗುರುತ್ವಸ್ಥಿತಿಸ್ಥಾಪಕಸಾಧಾರಣೈಕೈಕವೃತ್ತಿಜಾತ್ಯಾನಂತ್ಯೇನ ಪ್ರತಿಬಂಧಕತಾವಚ್ಛೇದಕತಯಾಪಿ ತ
ತ್ಸಿದ್ಧಿಃ ಚಕ್ಷುಃಪ್ರಾಣಾನಾಂ ಸಂಯುಕ್ತಸಮವಾಯೇನ ಸಂಯುಕ್ತಸಮವಾಯಯೋರ್ಗಂಧತ್ವರಸತ್ವವಿಶಿಷ್ಟತಾಕೀಕವಿಷಯತಾಸಂ
ಬಂಧೇನ ಘ್ರಾಣರಸನಜನ್ಯೋತ್ಪತ್ತಿಂ ಪ್ರತಿ ಕಾರಣತಯಾ ಸಂಬಂಧಕಾರ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕ ಸಂಬಂಧಘಟಕತಯೈವ ಲಾಘ
ವಾತ್ತತ್ಸಿದ್ಧಿರಿತಿ ವಾಚ್ಯಂ ನನು ಗತ್ವಾದ್ಗಂಧೇಕ್ಷತಾಕವಿಷಯತ್ವಸ್ಯೈವ ಘಟಕಾರ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕಸಂಬಂಧತಯಾ ಗಂಧರಸಯೋ
ಸ್ತತ್ರ ಪ್ರವೇಶಾದಿತಿ ವಿಚ್ಛೇದತ್ರಾಪಿ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕಾಃ ಗಂಧೋ ಗಂಧಃ ರಸೋ ರಸ ಇತ್ಯನುಗತಪ್ರತೀತಿಬಲಾತ್ತತ್ಸಿದ್ಧಿರಸ್ತು ಗತತಯಾ
ಸುರಭಿತ್ವಾಸುರಭಿತ್ವಾತಿರಿಕ್ತಮಧುರತ್ವಾದೀನಾಂ ಚ ಶಕ್ತಿವಿತ್ವ್ಯಾಪ್ಯವೃತ್ತಿ ರಸಗ್ರಾಹ್ಯಘ್ರಾಣಗ್ರಾಹ್ಯಧರ್ಮವತ್ವಾಂಗೀಕಾರೇ ಗುಣಾಂತ್ವೋಪ್ಯಸಂಭವೋಽತ್ಯನ
ತ್ರ ತದ್ವಿಷಯತ್ವಾದಿತ್ವಾತ್ಸ್ಪಷ್ಟೇಃ ಚಕ್ಷುಃಘ್ರಾಣಾನಾಂ ಸಂಯುಕ್ತಸಮವಾಯಸಂಸರ್ಗ ಸಂಯುಕ್ತಸಮವಾಯಯೋರಭಿಶಿಷ್ಟತಯಾ
ಪನ್ಯಸ್ಪರ್ಶಾದಿಷ್ವಪಿ ವಸ್ತುಗತ್ವಾದ್ಗಂಧರಸಕ್ಷೇತ್ರೋಪಲಕ್ಷಿತತಾಕೀಕವಿಷಯತ್ವಸಂಬಂಧೇನ ಘ್ರಾಣರಸನಜನ್ಯೋತ್ಪತ್ತಿ ಪ್ರಾರಂಭ

యత్తాదృశవిషయతాసంబంధేన స్వాంశం జలానసోత్పత్తిం ప్రతి గంధత్వరసత్వాభ్యాం తాదాత్మ్యసంబంధేన కారణత్వస్యావ
శ్యకతయా తదవచ్ఛేదకతయైవ గంధత్వరసత్వసిద్ధిరితి ప్రాహుః ఏతేన శౌక్ల్యత్వముపపాద్యమానమితి నవీనాః॥ ఇతి గంధత్వరసత్వ
సిద్ధిత్వజాతౌ ప్రమాణం॥ వేగాదిత్రితయసాధారణం సంస్కారత్వం తు న జాతిః మూర్తాభావాత్ అస్మత్కాలః సంతతోపి నశీష్యత్
నమహాయుతాదరణాంతాంశయంబి తత్కార్యతావచ్ఛేదకతయా నిత్యక్త్రిశక్తివిశేషగుణత్వేన మంభావనాయాం సంకీర్ణత్వా
స్యగురుత్వస్థితిస్థాపకవృత్తితావ్యాప్యష్టేషాంభయప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకవిజాత్యైకనమంబుత్తిస్థాపకేనసంకీర్ణతావ్యాప్యగ
తత్వజాత్యం సంస్కారత్వాంశపకమితి వాచ్యం తేనసామ్యవృత్తింద్రియసామ్యవర్తేః సంస్కారత్వం జాతిరితి ప్రాచీనఅఖిలంచాగా
దిమంతత్రైకసంస్కారత్వం న జాతి[illegible]రిత్వవివేచితాదితి నవీనాః॥ ఇతి సంస్కారత్వజాతిఖండనం॥ ఏవం ధర్మాధర్మోభయ
సాధారణమదృష్టత్వమపి న జాతిః ప్రాచీనానాముభయసంమతత్వాత్ తమాంగభావాదృష్టైకాదృష్టైకార్య
తారణాభావాత్ కార్యతావచ్ఛేదకతయైవ అదృష్టత్వజాతిసిద్ధిరితి వాచ్యం సుఖజనకకార్యం ప్రతి ధర్మ
స్యదుఃఖజనకకార్యం ప్రతి చ అధర్మస్య కారణతావచ్ఛేదకతయా తాదృశకార్యకారణభావద్వయాంగాభావాత్ కేవ

అదృష్టవ్యాం స్వపదాదివిశిష్టతాం పక్షధర్మతయా అదృష్టత్వజాతిసిద్ధిః విజాత్యాదిపదప్రతిబంధకగుణత్వజాతిబాధకేనోక్త
క్రమేణైక్యసారాదితి వాచ్యం అదృష్టాదిపదార్థధర్మత్వప్రకారకైకైకస్య సాక్షాత్కారోపధర్మిణీ రూపస్య సిద్ధత్వాత్ అధర్మ
శనసాక్షాత్కారప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకతయా ధర్మాధర్మోభయసాధారణాదృష్టత్వజాతిసిద్ధిః ధర్మత్వాదినా ప్రాతిస్వికరూ
పేణ ప్రతిబంధకత్వే ప్రతిబంధకప్రతిబంధకాభావద్వయకల్పనాపత్తేః ఉత్కృష్టసామాన్యప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకతయా జీవ
యోః [illegible] యుక్తగురుత్వాభావనాన్నితిస్థాపకధర్మాధర్మవృత్తిజాతిః కల్ప్యత ఇతి వాచ్యం యుక్తత్వమాత్మాంశయో
ర్గ్రహతావచ్ఛేదకత్వవిశిష్టగుణత్వమాదాయ సాంకర్యాపత్తేః తదనంగీకారే ఉభయసాధారణజాత్యసత్త్వేన ఉభయప్రతిబం
ధకతావచ్ఛేదకస్యైకత్వస్య గురుత్వస్థితిస్థాపకసాధారణరూపస్య ఏకత్వేన గురుత్వస్థితిస్థాపకయోః ప్రత్యక్షవారణసంభవాత్
తదుభయసాధారణదృష్టవృత్తిజాత్యప్రత్యక్షప్రత్యక్షసామాన్యప్రతిబంధకత్వమాశాభావాచ్చేతి చేత్ ఆత్మశనసాక్షాత్కార
ప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకతయా లాఘవాద్ధర్మాధర్మవృత్తిజాతికల్పనాత్ తథా ధర్మాధర్మమాత్రయోః ప్రతి
తిబంధకత్వకల్పనాపత్తేః వేగాదిత్రితయసాధారణసంస్కారత్వస్య జాతిత్వాద్వియు ధర్మాధర్మోభయమాత్రసాధారణ

ಜಾತಿಮಾಲಾ

೨೦ ದೃಷ್ಟತ್ವಜಾತಿಮಂಗಲಾಚರಣತ್ವಿವಾಕ್ಯಂ ತತ್ಕ್ರಯಬಗಗಾದಿತ್ರಿತಯಃ ಧರ್ಮಾಧರ್ಮೇಷು ಚಂಚಸ್ವವಮಂಗಳಂ ಪ್ರತಿ ಬಂಧಕತಾವಚ್ಛೇದ
ಕತಯಾಂ ಸಂಸ್ಕಾರತ್ವವ್ಯಾಪ್ತೇಕ ಜಾತಿಕಲ್ಪನಾತ್ ಗಾತ್ಮವಿಶೇಷಗುಣತ್ವಮಂಗಲಾಯಾಂ ಸಾಂಕರ್ಯಮಿತಿ ವಾಕ್ಯಂ ಸಂಸ್ಕಾರತ್ವಸ್ಯ ಜಾತಿತ್ವೇ
ತದ್ಗತಸಮಂ ಸಾಂಕರ್ಯಾತ್ ವಿಶೇಷಗುಣತ್ವಸ್ಯಾಪಿ ಜಾತಿತ್ವಾಸಂಭವಾದಿತಿ ನ ಮಾಂಸಃ ॥ ಇತ್ಯದೃಷ್ಟತ್ವಸ್ಯ ಜಾತಿತ್ವೇ ಬಾಧಕಃ ॥ (ಅತ್ರ)
ಅನುಭವತ್ವ ಸ್ಮೃತಿತ್ವಸ್ಥಾದಿ ಪರೋಕ್ಷಯ ಸಾಧಾರಣಜಾತಿತ್ವಮಂಗಲಾಭಾವಃ ಜ್ಞಾನಂ ದ್ವಿವಿಧಂ ಸ್ಮೃತಿರನುಭವಶ್ಚೇತಿ ವಿಭಾಗಸ್ಯ
ಸ್ಯಸ್ಯ ಜ್ಞಾನತ್ವೈಕ್ಯೋಪಪತ್ತೇಃ ಗಾಂಗುಭವಾಮಿಂತ್ಯನುವ್ಯವಸಾಯಾತ್ ತತ್ಸಿದ್ಧಿರಿತಿ ವಾಕ್ಯಂ ಸ್ವಗಾಂಗಪ್ರಸಾಪ್ಲಮಾಧಿಗಮಿತ್ಯಾದೇಃ ಸತ್ವ
ಬಸ್ವಗಗಮಗಭವಾಮಿಂತ್ಯನುವ್ಯವಸಾಯಾಂ ಭಾವೇಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರತ್ವಸ್ಯೈವ ತದ್ವಿಷಯತಾವಚ್ಛೇದವಿಶೇಷಣಾಂ ಜ್ಞಾನಗತಾವಚ್ಛೇದಕತಯಾಂ
ತತ್ಸಿದ್ಧಿಃ ಸ್ಮೃತಾವ್ಯಭಿಚಾರೇಣಾಂ ವಿಶೇಷಣಾಂ ಜ್ಞಾನಸ್ಯ ವಿಶಿಷ್ಟಬುದ್ಧಿಮಾತ್ರಹೇತುತ್ವಾಸಂಭವಾತ್ ಇತಿ ವಾಕ್ಯಂ ವಿಶಿಷ್ಟಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರತ್ವಸ್ಯೈವ ವಿಶೇ
ಷಣಾಂ ಜ್ಞಾನಗತಾವಚ್ಛೇದಕತಾವಚ್ಛೇದಕ ವಿಶೇಷಣಾಂ ಜ್ಞಾನಾಭಾವೇ ಅನುಮಿತ್ಯಾದೇರಭಾವಸ್ಯ ಪರಾಮರ್ಶಾನಂತರ ವೇ ವಕ್ತುಂ ಶಕ್ಯತ್ವಾತ್ ಗಾಪ್ರತ್ಯ
ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರತ್ವಮಿತಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರತ್ವವಾರಣಾಯ ಗುಮಿತಾವಚ್ಛೇದವಿಶೇಷಣಾಂ ಜ್ಞಾನಸ್ಯ ಹೇತುತ್ವಮಾವಶ್ಯಕಮಿತಿ ವಾಕ್ಯಂ ಸಾಕ್ಷಾತ್
ವಚ್ಛೇದಕರಾಂ ವೇಣಾಂ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕಾಣಮಿತೇಃ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾವಚ್ಛೇದಕ ವಿಶೇಷಃ ರೂಪಬತ್ವೇ ಶಿಷ್ಟ್ಯವಿಷಯತಾ ಯಾಮೇ ವಿಶೇಷಣಾಂ ತಾವಚ್ಛೇದಕ

ప్రకారకే। తృతీయాంశాపదేవ తత్ర సాధ్యప్రకారకత్వానుమితేరశక్యత్వాత్ సామాన్యసామగ్రీసహితాయా ఏవ విశేష సామగ్ర్యాః
కార్యోత్పాదకతాయా ఆవశ్యకత్వాత్ అన్యథా అనుమితిం ప్రతి విశేషణజ్ఞానస్య హేతుత్వే తద్విశేష్యకవిశేషణజ్ఞానత్వేన విశిష్టవిశేషణ
మితిరిత్యాపి సాధ్యప్రకారకానుమితేః తత్ర దుర్వారత్వాత్ అద్వైతం విశేషణతావచ్ఛేదకే। తృతీయాంశవ్యతావచ్ఛేదకతయైవ అను
మితిపత్వజాతినిష్ఠః స్వత్వస్య జ్ఞానత్వస్య తత్తద్వ్యక్తిత్వావచ్ఛేదకత్వగౌరవాత్ ఇతి విశేషప్రత్యక్షత్వమేవ తత్సాధ్యవ్యాప్యతావచ్ఛేదకం అప్రసి
ద్ధసాధ్యకానుమితేరపి సాధ్యప్రకారకత్వాపత్తేః ప్రసిద్ధసాధ్యకత్వయోర్వ్యాప్యపరామర్శవిశేషణస్య సాధ్యవిశేష్యకానుమితిత్వ
మవచ్ఛిన్నతావచ్ఛేదకమితి వాచ్యం తథాప్యయుసాధ్యజ్ఞానే తాద్రూప్యపరామర్శాదేవ సాధ్యప్రకారకానుమితేరుత్పాదాపత్తే
రానుపపత్తేః ప్రత్యక్షానుమితిమాత్రసాధారణ్యమనుమానశాబ్దబోధోపమితిసాధారణ్యమంగాభావః శాబ్దబోధం ప్రతి
పదజన్యవిశేషణతావచ్ఛేదకప్రకారక। తృతీయస్య విశేష్యోపస్థితౌ తత్తాదృశస్య తద్వత్సమితిం ప్రతి చ అతిదేశవాక్యార్థజ్ఞానత్వేన
కారణతావిధితివాక్యం ప్రత్యక్షానుమితిసాధారణ్యసాప్యప్రత్యక్షపగవయోః ఇతి చేత్ తథా విప్రత్యక్షాదిచతుష్టయసాధారణ్యస్య
తసాధ్యతే శాబ్దబుద్ధిం ప్రతి వృత్తితావచ్ఛేదకే ప్రత్యక్షశాబ్దబోధవాద్యపత్తేః అవకాంక్షత్వేక్షేతి సాధారణ్యకారణత్వాపత్త్య

జాతిమాలా

౨౧ ప్రత్యక్షాగమమితి మాంత్రసాధారణ్యస్యాపి తస్యావిశ్లేషసంభవాత్ప్రతుల్యయుక్త్యా విపరీతావిజ్ఞానప్రతిబంధకతావిషాదికాంక్షయయు
క్త్యాప్యభావాతిదుర్వార్యత్వాదితి నిష్టాబాధ్యగతియోయయుః: తత్రస్వతంత్రాః విశేషణతావచ్ఛేదకప్రకారకత్వయఃకృతావచ్ఛేదకతి
యోస్సంబంధవ్యావృత్తం అనుభవత్వం బాధాదిబుద్ధిప్రతిబధ్యతావచ్ఛేదకతయా సంబంధప్రత్యక్షవ్యావృత్తం పరోక్షత్వం జా
తి ద్వారకమాత్రనైవం విశేషణతావచ్ఛేదకప్రకారకత్వయః కృతావచ్ఛేదకస్యానుభవత్వస్య ప్రత్యక్షసాధారణ్యాన్యుక్తయయుక్త్యాశా
బ్దబోధవృత్తిత్వరహవమితి వృత్తిత్వబమాగాభావేనపరమగమిత్రాసాంకర్యాపత్తేః పరోక్షత్వస్య ప్రత్యక్షావృత్తిత్వాదితివాచ్యం
సాంకర్యవారణాయైవ విశేషణతావచ్ఛేదకప్రకారకత్వయఃకృతావచ్ఛేదక స్యానుభవత్వస్యాప్యవమితావప్యన్యావ్యవహిమాంతతాకా
అనుభవత్వవ్యాప్యమేవ పరోక్షత్వమితి సాంకర్యం బాధబుద్ధిప్రతిబధ్యతావచ్ఛేదకస్య పరోక్షత్వస్య స్వతావబనత్వేకత్వమనుభ
వత్వవ్యాప్యమితి వాచ్యం స్వతంత్రకారణాదిబుధ్యప్రతిబధ్యతావ్యత్వస్యాః తత్ప్రతిబధ్యత్వే ప్రతిబధ్యతావచ్ఛేదకత్వే పరోక్షత్వే సాం
కర్యావతాన్యఅనుభవత్వస్య జాతిత్వాసంభవాత్ విశేషణతావచ్ఛేదకప్రకారకత్వయః స్వకార్యతావచ్ఛేదకసాధారణ్యాపత్తేః పరోక్ష
త్వస్య వా జాతిత్వే బాధబుద్ధేః ప్రతిబధ్యతావచ్ఛేదకప్రత్యక్షాన్యత్వ శబ్దానుత్పత్యయోః ప్రవేశే గౌరవాపత్తేః సంబంధతద్వ్యాప్యాదిబుద్ధిః

ಅತಿರಿಕ್ತೇ

ತ್ವತ್ರ ತನ್ನಿಷ್ಠಾಸುಮಿತ್ಯಾದಿ ವಸ್ತ್ವತಿಶಯಸ್ಯ ತಾತ್ಪರ್ಯಸ್ಯ ಸುಪಪಾದತ್ವಾತ್ ಸ್ವತಃ ಶಬ್ದಾದಿ ಮುಖ್ಯತ್ರಿತಯವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕತ್ವಯೋಃ ಸ್ಥೂಲತ್ವ ಗೌರವಪ್ರಸಂ
ಗಾಂಶಿಕತ್ವಾತ್ ಅಶ್ವಾದಿ ಪ್ರತಿಬಧ್ನಾತಿ ಬಂಧಕಭಾವಕಲ್ಪನಾಗೌರವಭಯಾತ್ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾದಾವಪಿ ತದ್ವಿಶೇಷತ್ವವಿತೋ ವಪ್ರಸಂಗಾದಿತಿ ವಾಚ್ಯಂ
ಬಾಧಮುಖ್ಯಸ್ವತಃ ತಾತ್ಪರ್ಯಾಂಶ ಭವನವಿವಾದ ಗ್ರಸ್ತತಾತ್ಪರ್ಯ ಜ್ಞಾನ ಸರ್ವ ತ್ರಸಂಭವಾದ್ ಅಶಕ್ಯಂ ಪಲಾಯಮಾನ ಸಂಗತ್ಯಪಿ ಶಜ್ಞಾನ ಸರ್ವತಾತ್ಪ
ರ್ಯಾಂ ಪಂಡಿತಿ ವಿಶೇಷದರ್ಶನೇತರ ಸ್ಥಲತ್ವಕ್ತ ಪ್ರಾಂಡಿತಿ ಪ್ರವೇಶಾಂಶ ಕದಾಚಿದಪ್ಯಸಂಪ್ರತ್ಯವಾಂ ವಿಶೇಷದರ್ಶನವಿಶೇಷ ಕಾರ್ಯತ್ವ ಸಪ್ರತಿಪಕ್ಷಗ್ರಂಥೋಕ್ತ
ಪ್ರತಿಬಂಧಕವಾಂ ಬಿಧಾನಾತ್ ತಸ್ಮಾತ್ ತಥಾ ಪ್ರಸ್ತುತಮಿತಭಾಂವಿಶೇಷಣಸ್ಥ ಪಾಂ ಭಾವವಿಶೇಷ್ಯಾಸುಮಿತಿ ಸಾಮಗ್ರೀ ಪ್ರತಿಬಧ್ನಾತಾಂ ವಸ್ತುದಶಾಸುಮಿತಿ
ಬಿಶ್ವಜ್ಞಾನತ್ವಸಾಧ್ಯವಿಗಮನ ವಿರಹೋ ನಂಜಾತಿ ತಾತ್ಪರ್ಯತ್ಯಾತೇನ ಸುವಸು ಭವತ್ವ ಪರೋಕ್ಷತ್ವಯೋಃ ಸಾಂಕರ್ಯಂ ದುರ್ವಾರಮಿತಿ ವಾಚ್ಯಂ
ಅಸುಮಿತಿ ವಿಶ್ವಜ್ಞಾನತ್ವೇ ನ್ಯಜಾತಿತ್ವೇ ಅಸು ಭವತ್ವ ಪರೋಕ್ಷತ್ವಯೋರುಭಯೋರಪಿ ಜಾತಿತಾತ್ಪರ್ಯಂ ಭವೇನ ವಿಶೇಷ ಣಾ ತಾವಚ್ಛೇದಕ ಪ್ರಕಾರಕ
ತ್ವಯಾಬಾಧಮುಖ್ಯರುಭಯೋರಪಿ ಹಾಸ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕ ಗೌರವಾಂ ವತಾತ್ಪರ್ಯ ಗೌರವಾಂ ಭಾವಸ್ತ್ವವ ವಿಗಮಕ ತಾತ್ಪರ್ಯದಿತಿ ಪ್ರಾಹುಃ ಇತ್ಯಸು ಭವತ್ವಜಾತಿ
ಪ್ರಮಾಣಂ॥ ಜಲತ್ವಜಾತೌ ಪ್ರಮಾಣಾಭಾವಃ ಗಂಗಾದಿಷು ಜಲವ್ಯವಹಾರಸ್ಯ ಸ್ನೇಹಾದಿಮತ್ವೇ ನೈವೋಪಪತ್ತೇಃ ಅಥ ಪೃಥಿವ್ಯಾದ್ಯತಿರಿಕ್ತೇ ಸ್ನೇಹ
ಧಿ ಷ್ಠಾನಸ್ಯೋತ ತ್ರವ್ಯವಸ್ಥಿತಿ ವಿಶೇಷಾಸ್ತಾ ವಸು ಭವನಿಷ್ಠತಯಾ ಮುರಪಸ್ಥಾವಾಃ ತೇ ವಸ್ತ್ವಚಿದೇವೋತ್ಪದ್ಯಂತೇ ಸ್ವಚಿನ್ನ ತ್ವತ್ರಕಿಂಚಿನ್ನಿಯಾಮಕಂ

ప్రఙగతమవశ్యపూంథియం[illegible]కృతాం పాంథ్ర్యపాంద్వవయవెవిభాగాద్వశత్రవ్యవృత్తిగాముత్పత్త్యపత్తేః తథాచతత్స్వైవకాశ్యతా
వక్షదకేతయోర్జలత్వజాతిభిః ఖలాగ్ఘువాత్కగంగాత్వసముత్రత్వఅవాంతరజాత్యవఛిన్నోత్పత్తిః యాంమహాదేవతః
యమన్నితివాచ్యం తాదృశావాంతరజాతిశూన్యానాంమభిబహులతాదృశత్రవ్యవృత్తేగాం నవాప్యవిత్తిపక్షస్నేహాదిమత్రద్వత్వే
గతేఘాటముత్పత్తిరగృత్రాపాంద్యతేతత్ప్రవృత్తిత్వేవాంగాద్యః తేతరకపాలంకాశిలషపాంద్యవత్తివతత్తద్వ్యరణసంభవాత్
దివతియ్యః వృత్తిస్వాయాప్యవత్తేః తద్వృత్తితాప్యవఛిన్నకారణవిరహదేవకారణసంభవాత్ తథాభిన్నేహదిసమవాయికా
రణతావఛేదకేతయోర్జలత్వజాతిభిర్వైరితివాచ్యం స్నేహసమవాయికారణత్వం స్నేహత్వావఛిన్నసమవాయికారణత్వం
స్నేహజకృతావఛేదకస్నేహః జాత్యావఛిన్నసమవాయికారణత్వం వాంగాద్యః స్నేహత్వాదెర్గత్వసాంధారణత్వే [illegible]
[illegible]కావేళచకార్యతావఛేదకత్వాత్ అవయవిస్నేహదిశం ప్రతి అవయవస్నేహదేః సావ్యత్రయసమవేతత్వసంబంధేన అసమ
వాయికారణతయా అకృత్రిమాదిసామగ్రివిరహదేవస్నేహద్వవత్తివారణసంభవాత్ అతఏవకేతరేః సాంఘాంకృతాం
జకృశతావఛిన్నం ప్రతితాదృశవృత్తిక్షైవసమవాయికారణతయా స్నేహత్వాదేః స్నేహదిజకృతావఛేదకక్షైజాత్యస్యపాంసమ

వాయుకార్యతావచ్ఛేదకత్వసంభవాత్ అసమవాయికారణవిరహేపి అతిప్రసంగభంగాత్ అత్ర జలం జలమితి అను
గతధర్మప్రకారకసమవాయసంబంధసంసర్గకబాధితాంశభవబలాదేవ జలత్వజాతిసిద్ధిః ఏవమన్యేష్వపి హదిమత్వమపి తద్వ్య
క్తయస్సంతి వాచ్యం స్నేహాదిగావయవగతతాద్వత్తితటేతత్ ఛాఖిపరమాణుసాధారణజలత్వజాత్యాసంగాభావాత్ అ
థస్థాలజతైలవృత్తియుష్ఠలాంజ్ఞలత్వఖ్యాతదవచ్ఛిన్నం ప్రతిసమవాయికారణతావచ్ఛేదకతయైవ పరవస్తు
ధాతత్సిద్ధేః ఏవం తదాఖసామగ్రీతః నతావచ్ఛిన్నం ప్రతితత్రవృత్త్వైవ సమవాయికారణత్వస్యావశ్యకతయా సమవాయి
కారణం స్వతంత్రవిశేషహేతుత్వమంగీకార్యమితి వాచ్యం సమవాయికారణస్వవిశిష్టతత్రహేతుత్వే సాధ్యవతావ్య
వయవిభేదత్వతాద్వృత్తేః సామగ్రీతో జన్యవృత్తితావచ్ఛిన్నం ప్రతివిలక్షణసంయోగత్వేన అసమవాయికారణ
తయా అసమవాయికారణవిరహేణ అన్యత్ర తదనుత్పాదస్యావశ్యకత్వాత్ ఏవం జలతావచ్ఛిన్నం ప్రతి వృద్ధివా
దిక్షుసంయోగ వాయ్వవృత్తివిలక్షణసంయోగత్వేన అసమవాయికారణతయా సాధ్యవాద్యవయవితద్భేదప్రభేదవిశేషతదవ
తాదవిరహేదితి వాచ్యం జలతావచ్ఛిన్నం ప్రతి అసమవాయికారణతావచ్ఛేదకతయా సంయోగస్య తిరిక్తప్రజాత్యక

ఆ. నిరూపణ

౨౨

౩

కిం సమవాయికారణతావచ్ఛేదకతయా పరమాణుసాధారణాతిరిక్త జలత్వజాతి కల్ప్యతే ఇతి చేన్న యత్రాత్రిప్రసం
గకారణసంభవాత్ కిం తావత్సంబంధేన జలత్వేన సమవాయికారణత్వం సమవాయసంబంధేన విలక్షణసంయో
గత్వే అసమవాయికారణతా కల్ప్యతే విలక్షణస్యైవ ప్రకృతే దాహస్నేహజలత్వరూపతయా ... ప్రతిత్వే
సంయోగస్య జాతికల్పనే తద్వ్యాప్యవ్యక్తితా దృశవిజాతీయసంయోగస్య ప్రాయశః తత్ర ద్రవ్యావచ్ఛిన్నక్రియాం ప్రతి జన్యతావ
చ్ఛేదకగగనాదిసంయోగవ్యావృత్తత్వేన తత్రైవ జాత్యస్య తత్ర క్రియాం ప్రతి తత్ర ద్రవ్యజాత్యావచ్ఛిన్నం ప్రతి అసమవాయికారణత్వస్య
కల్పనావశ్యకత్వేన తత్రైవ గౌరవాత్ అదృష్టాదృశవిజాతీయసంయోగస్య ద్రవ్యావచ్ఛిన్నక్రియాం ప్రతి ఖిలాదృశసంయో
గజనకతా యోగగగనాదివిభాగసంయోగజనకతా తత్ర క్రియాం ప్రతి జన్యతావచ్ఛేదకజాతిమాదాయ జనకతావచ్ఛేదకత్వాత్ః సా
కత్వాత్ః క్రియాం ప్రతి ... సంయోగత్వ ... జన్యతావచ్ఛేదకజాతిభేదస్య క్రియాం సంయోగయోః కార్యకారణభావ ...
స్యకల్పనయా తద్విభాగ ... ప్రవృత్తత్వాత్ జలత్వావచ్ఛిన్నం ప్రతి సమవాయసంబంధేన ... తత్రైవ ...
అనుత్తతదనుతావదసంభవేన పరమాణుసాధారణాతిరిక్త జలత్వజాతి కల్పనే గౌరవం ... ఇతి ...

కావా వ్యభిచారాదితి చేన్న అతిరిక్త జాతికల్పనాము పపత్త్యాలాఘవాత్ జలత్వావచ్ఛిన్నం ప్రతి సమవాయసంబంధేన స్నేహత్వేన కారణ
త్వస్యాభిమతత్వాత్ మయోర్వాప్యతిరిక్త జాతికల్పనే తస్యా జలే తదుత్పత్త్యభావాజ్జలత్వమపేక్ష్య వాయోః కారణం
వచ్ఛేదకతయా పరమాణుస్వభావసిద్ధత్వేన కార్యతావచ్ఛేదకత్వాభావాత్ తృతీయవ్యావృత్త జాత్యా కార్యతావచ్ఛేదకత్వసంభవతి
నతి లాఘవే తత్తాన్న కారణతావచ్ఛేదకం కార్యత్వకల్పనాబీజయోః స్నేహస్య కారణత్వే తృతీయవ్యావృత్త జలత్వైవ కార్యత్వ
సంభవాదితి చేత్ అత్ర కేచిత్ ధూమజనకతావచ్ఛేదకతయా ధూమజనకవహ్నివిశేషజనకతావచ్ఛేదకతయా వా జలత్వే జా
తిసిద్ధిః సంయోగసంబంధావచ్ఛిన్న ధూమనిష్ఠకార్యతానిరూపకవహ్నిత్వావచ్ఛిన్నకారణత్వం ప్రతి సంయోగసంబంధేన జలస్య సహకారిత్వ
దితాత్పర్యం ఇత్యాహుః తదసత్ తథా పితస్య పరమాణునాసాధారణ్యసిద్ధిః పరమాణునాం సంయోగస్య ధూమజనకత్వమనంగీకారాత్
విశేషగమకానవిరహేణాభావ నకారణత్వమేవ ధూమజనకతావచ్ఛేదకత్వం ప్రత్యయోగ్యనస్య స్వీకారే నివృత్తిః
అదృష్టాభావేయత కార్యవృత్తిత్వ రూపపరమాణు విశేషసంయోగాది వ్యాపారం వినా ఉపపన్నమితి ప్రాప్తా తత్ర గౌరవం
తత్రయోగతావచ్ఛిన్నం ప్రతి జనకతావ్యభిచారాత్ సంయోగం వినా సంగ్రహాది గౌరవం త్యక్త్వా తదుపజాతియవ్యవస్థాత్వ

రకార్యతా అశ్వమేధత్వ రకారణతావాంబాహ్యప్రథమం జైజాత్యారువచ్ఛిన్నః కార్యకారణభావాంతర్భావేతశింతు జన్యగనః త్వసా
ధకాధికరణస్య ర ప్రథమతః కార్యకారణభావగ్రహః ఉత్తరకాలం తత్రకరణమనికార్యయురజై జాత్య కల్పరమితి ప్రాంచః జై
...సాధ్యప్రకత్వం విశ్వభ్యగః సాధ్యమి భావిషయోయు స్వతర స్వగన్యయాగసాధకం తత్వం అత్రవిశ్వత్వం వాచ్యవృత్వం వాచ్య
వృత్తి యాగవదకార్యవృత్తిత్వరూపం గ్రాహ్యసాబావఖిదకాగ్రహం బిగ్రవిరతుం శక్యతే సాధకత్వగ్రహ సంతరకాలం మకరా
ప్రకారాంతరేణావిత్యగ్రహే తదితివదంతి పరేతు పూర్వవృత్తిత్వమాత్రం విశ్వగర్భన్నదేవత్రథమేగృహ్యతే ౹ యేషాం శక్యంత
రకాలం గృహ్యతే రరయాగన్యకారణత్వం వాచ్యంతరం విరాఅరవవశ్యమితి కేచిత్ః ప్రియుతి జ్ఞాప్యతేవాంగాక్యః పూర్వ
వవర్తిత్వరూప కారణత్వే ఉత్తరవృత్తి వాచ్యంతరస్య హేతువాచ్య కారణ కారణతావచ్ఛేదకరూపేతంతరం ౹ త్వత్వా
ద్వితీయః విధిత్రత్యయ... కారణత్వం వాచ్యంతరవాచ్యమితి వాచ్యం వివక్షే బాధకాభావె గాత్రయోః
జకతావగాసహం బారగ్రహం... వవాచ్యప్తి కల్పకే ఇంద్రియకారణస్య ప్రత్యక్షాదిరతింద్రియవాచ్యంతరదర్శనాద్భంతా

త్వ

డాదిరవృత్తిం త్రయో వ్యాపకః సాధ్యాభావప్రయుక్తత్వాద్ఘటవత్తిరేవమంశమితి వాచ్యం ప్రయుక్తత్వాంశం ఫలప్రతిబంధకత్వవి
తఘటవత్తిః సంభవాభావప్రయుక్తత్వప్రతిబంధకత్వతద్ఘటాంతరం కుతోత్పత్తిప్రసంగ ఇతి వాచ్యం ప్రయుక్తత్వబంధ
నంబంధిత్వేన తాదాత్మ్యతద్వ్యంజనస్వాభావాప్రతిబంధకతాదాత్మ్య ఏవంక్షీ తగానాదివిప్రయోజ్యత్వాదిశః వంతో భవతి కుక్షిః క్షరతిశీఘ్ర
గాదితాన్యదిస్తు త్రియాం ఫలభాక్ భవతీత్యర్థః అత్ర తస్య పక్షే ఘటవ్యాదివ్యాపకతాదండవక్రసంయోగాదావ్యాపకస్య వ్యా
పారనత్వే కారణత్వం వ్యాపకం విశేషకారణత్వమితి రూపం ధృత్వ వృత్తిరేకాభావ్యం వ్యాప్యత్వవధారణోత్తయోగ స్వబిర
ధ్వస్తత్వే వ్యాపకతప్పశం ఘటచిరధ్వస్తస్య వ్యాపకత్వప్రదగస్యయవృత్తిరేకాం ఘటస్య తద్వ్యాపకత్వముపాధిరితి వాచ్యం
అశంభవిశేషధ్వవ్యాపకతాదాత్మ్యసంసర్గరసప్రత్యక్షే గర్భస్యయవృత్తిరేకయో ఘటేతు మనస్తాదాత్మ్యకంప్రయోజకత్వం యో
గ్యాయాదిచిరధ్వస్తత్వేనతి వ్యాపకత్వాత్ సాధ్యస్వర్గసాధకం సాధ్యాదితి విపక్షే బాధకాభావిరధ్వస్తస్య వ్యాపకత్వం అత్ర
యచ్చిరధ్వస్తం యతాస్త్యాకారాకుకూలవ్యాపకవదప్రశ్నం తత్తాదాత్మ్యకారణమితి సామాన్యముఖవ్యాప్తికతోం కాంప్రశబ్దః సంత్రియ
తసాంతిం త్రియవ్యాపకవత్యయమః వరవాం గర్వ బతత్సిద్ధిరితి వాచ్యం స్థాలజతిఘుప్రత్యక్షేబఘస్త్రివస్థాలజాలసంవ్య

జాతివాదం

౨౪

త్తిత్వవిశిష్టనిరూపితత్వాత్ పరమాణుసాధారణ్యాత్ స్వరూపసంబంధేన తత్వసంబంధాస్పృశ్యవ్యాప్యజలత్వవక్ష్యమాణప్రతిషేధాత్త్వవిశిష్టా
కారణత్వంశీతస్పర్శకత్వత్రవిశిష్టకార్యతావిరహాదతిరిక్తజాతిసిద్ధిః కుత ఏవం జాతౌ కల్పకాయాః స్పర్శవిశిష్టకార్యతానిర
హః ; కార్యతావచ్ఛేదకతయా శీతస్పర్శవ్యాపకతయా తత్స్పర్శత్వేన కారణత్వసంభవ ఇతి వాచ్యం పూర్వపక్షిణా
పరమాణ్వాదివిశేషాణాం జలత్వావచ్ఛిన్నప్రత్యక్షత్వాత్ తథా సతి రసనాదిస్పర్శవత్స్నేహవిషయకత్వాదిశేషహేతుత్వే
కారణతావచ్ఛేదకత్వాత్ ప్రత్యక్షాదివిషయత్వస్యాపి అప్రయోజకత్వే స్నేహసాధకతావత్ అనంతకార్యజన్యత్వం కల్పనాయాం
పెక్ష్య జలత్వే జాతిత్వకల్పనాయామేవ లఘుత్వాత్ తదపి తజ్జలత్వం జాతి జలావయవేషు కల్ప్యతే తద్వ్యాప్తిః స్నేహ
స్పర్శయోర్ద్వయోర్విశిష్టకార్యతానిరూపకత్వ ఇతి వాచ్యం స్నేహస్పర్శయోః రసనాదిసందిగ్ధవ్యభిచారకత్వేన జలావయవేష్వపి తత్కల్ప
నాత్ జన్యతావచ్ఛేదకజలత్వవ్యాప్యసాంకర్యాపత్తిః స్వరూపతావయవవిశేషవత్ప్రత్యక్షత్వాత్ జలసామాన్యతావయవవిత్వ
విరహస్పర్శతథా జలావయవేషు కల్ప్యతే తత్ర స్నేహత్వాద్యాపాదనమిత్యత్రవిశిష్టజన్యతావచ్ఛేదకత్వమితి వాచ్యం అవయవస్నేహత్వాది
జన్యతావచ్ఛేదకజాతివిరోధాయసాంకర్యాపత్తిః తస్మాత్ జలత్వం జాతిరితి సమాసః ॥ ఇతి జలత్వజాతిప్రమాణం ॥

ఢ